

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО

Факультет економіки та бізнесу
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Спеціалізація (за наявності) _____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
 Олена ЯЦУХ
(підпис) *(ім'я та прізвище)*
«19» лютого 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему «**Страхування майна в Україні та перспективи його розвитку**»

Здобувач вищої освіти:

(підпис)

Артем КУЛИК
(ім'я та прізвище здобувача)

Керівник:

(підпис)

доцент, к.е.н. Ірина ЧКАН
(учене звання, науковий ступінь, ім'я та прізвище)

Запоріжжя, 2026 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ДМИТРА МОТОРНОГО
Факультет економіки та бізнесу
Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»
(назва кафедри)

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Спеціалізація (за наявності) _____

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Юлія РОМАНОВСЬКА
(ім'я та прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(підпис)

Олена ЯЦУХ
(ім'я та прізвище)

«21» квітня 2025 р.

«22» квітня 2025 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
на підготовку кваліфікаційної роботи магістра

здобувача вищої освіти Кулика Артема Романовича
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи Страхування майна в Україні та перспективи його розвитку

керівник роботи Чкан Ірина Олександрівна, к.е.н., доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ректора університету від «14» квітня 2025 року № 179-С

2. Строк подання кваліфікаційної роботи «17» лютого 2026 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи науково-теоретична література, нормативна та законодавча база, матеріали фахових видань, фінансова та бухгалтерська звітність страхової компанії.

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Навести та охарактеризувати теоретичні основи функціонування ринку страхування майна.

2. Здійснити оцінку роботи страхової компанії у напрямку страхування майна.

3. Визначити перспективи розвитку страхування майна в Україні на засадах сталого розвитку.

5. Перелік графічного матеріалу: таблиць – 6, рисунків – 5

6. Дата видачі завдання «17» квітня 2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів	Відмітка про виконання
1	Затвердження плану роботи	25.04.2025р.	виконано
2	Розділ 1. <u>Теоретичні основи функціонування ринку страхування майна</u>	20.06.2025р.	виконано
3	Розділ 2. <u>Оцінка роботи страхової компанії у напрямку страхування майна</u>	23.09.2025р.	виконано
4	Розділ 3. <u>Перспективи розвитку страхування майна в Україні на засадах сталого розвитку</u>	02.02.2026р.	виконано
5	Висновки та пропозиції, список використаних джерел	09.02.2026р.	виконано
6	Перевірка на плагіат	16.02.2026р.	виконано
7	Попередній захист роботи на кафедрі	20.02.2026р.	виконано

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Артем КУЛИК
(ім'я та прізвище)

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

Ірина ЧКАН
(ім'я та прізвище)

РЕФЕРАТ

Тема кваліфікаційної роботи. Страхування майна в Україні та перспективи його розвитку.

1. *ВНЗ (назва):* ТДАТУ імені Д. Моторного
2. *Рік завершення роботи:* 2026
3. *Обсяг роботи:* 76 с.
4. *Кількість додатків:* 0 од.
5. *Кількість ілюстрацій:* 5 од.
6. *Кількість таблиць:* 6 од.
7. *Кількість джерел літератури:* 47 од.

Характеристика кваліфікаційної роботи:

1. *Мета кваліфікаційної роботи:* теоретичне та практичне дослідження сучасного стану ринку страхування майна в Україні та розроблення пропозицій щодо перспектив його розвитку на прикладі АТ «Страхова компанія «АРКС».
2. *Методи проведених досліджень:* аналітичний, графічний, статистичний, монографічний, розрахунково-конструктивний.
3. *Основні результати дослідження (наукові, практичні):* в ході написання кваліфікаційної роботи було визначено економічну сутність та особливості страхування майна; охарактеризовано правила та загальні умови страхування майна; проаналізовано ринок страхування майна в Україні; проаналізовано фінансово-економічну діяльність страхової компанії АТ «СК «АРКС»; проведено оцінку роботи страхової компанії в галузі страхування майна юридичних осіб; здійснено оцінку роботи страхової компанії в галузі страхування майна фізичних осіб; узагальнено зарубіжний досвід майнового страхування щодо можливості його застосування в Україні; обґрунтовано перспективи розвитку майнового страхування в Україні у реалізації Цілей сталого розвитку.

Ключові слова: страховий ринок, класи страхування, страхування майна, страховий ризик.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СТРАХУВАННЯ МАЙНА	9
1.1. Економічна сутність та особливості страхування майна	9
1.2. Правила та загальні умови страхування майна	16
1.3. Аналіз ринку страхування майна в Україні	24
Висновки до розділу 1	31
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА РОБОТИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ У НАПРЯМКУ СТРАХУВАННЯ МАЙНА	33
2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності страхової компанії АТ «СК «АРКС»	33
2.2. Оцінка роботи страхової компанії в галузі страхування майна юридичних осіб	40
2.3. Робота страхової компанії в галузі страхування майна фізичних осіб	49
Висновки до розділу 2	58
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ МАЙНА В УКРАЇНІ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	59
3.1. Зарубіжний досвід майнового страхування та можливості його застосування в Україні	59
3.2. Перспективи розвитку майнового страхування в Україні у реалізації Цілей сталого розвитку	64
Висновки до розділу 3	70
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	76

ВСТУП

Майно, яке є частиною повсякденного життя та підприємницької діяльності, потребує постійного й надійного захисту від безлічі ризиків, що можуть завдати значних побутових втрат та збитків у бізнесі: від повної втрати житла до знищення виробничих потужностей та інших активів. Вірогідність настання таких обставин посилює важливість захистити себе та свій бізнес, особливо в сучасних умовах, коли життя та бізнес стикається з безпрецедентними ризиками, спричиненими воєнним конфліктом, який призводить до значних матеріальних втрат, руйнування критичних об'єктів та підвищує ймовірність виникнення нових загроз. В умовах воєнного стану зростає потреба у захисті активів від наслідків обстрілів, пожеж, мародерства, що не лише впливає на діяльність окремих компаній, але й ставить під загрозу економічну стабільність в країні.

Страховання майна є обов'язковим елементом кожної економічної та соціальної системи суспільства. Економіка не може функціонувати успішно без розвинутої системи страхування в країні. Приклад тому – розвинені країни, де майнове страхування є частиною життя людини та бізнесу, адже воно надає гарантії поновлення порушених майнових інтересів у разі непередбачуваних природних, техногенних та інших явищ.

Питання страхування майна досліджувались у роботах, як українських, так і зарубіжних науковців, таких як В. Базилевич, Д. Бланд, О. Вовчак, Н. Внукова, В. Гаврийський, В. Гейльман, О. Заруба, М. Клапків, В. Малько, С. Осадець, А. Таркуцяк, Я. Шумелда та багато інших. Ними були розроблені фундаментальні питання теорії та практики страхування майна.

Варто відмітити, що у фінансово-економічній літературі ґрунтовним дослідженням, що стосуються визначення загальнотеоретичних проблем майнового страхування і науковим розробкам, орієнтованим на практичне застосування, приділена незначна увага. Необхідність аналізу розглянутих проблем зумовила вибір даної теми дослідження та свідчить про її актуальність.

Метою дипломної роботи магістра є теоретичне та практичне

дослідження сучасного стану ринку страхування майна в Україні та розроблення пропозицій щодо перспектив його розвитку на прикладі АТ «Страхова компанія «АРКС».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі основні завдання:

- визначити економічну сутність та особливості страхування майна;
- охарактеризувати правила та загальні умови страхування майна;
- провести аналіз ринку страхування майна в Україні;
- охарактеризувати фінансово-економічну діяльність страхової компанії АТ «СК «АРКС»;
- провести оцінку роботи страхової компанії в галузі страхування майна юридичних осіб;
- оцінити роботу страхової компанії в галузі страхування майна фізичних осіб;
- узагальнити зарубіжний досвід майнового страхування щодо можливості його застосування в Україні;
- обґрунтувати перспективи розвитку майнового страхування в Україні у реалізації Цілей сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є сукупність відносин, що виникають між суб'єктами з приводу страхування майна.

Предметом дослідження є діяльність страхової компанії «АРКС» зі страхування майна.

Теоретичною та методологічною основою дослідження стали положення економічної теорії, теорії фінансів, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, в яких досліджувалися питання страхування майна. У дипломній роботі використовувались такі методи дослідження: абстрагування та формалізації (визначення поняття страхування майна), аналізу та синтезу (аналіз сучасного стану ринку майнового страхування), горизонтальний (оцінка змін показників у часі в динаміці), вертикальний (визначення у відсотках структури досліджуваного об'єкта), аналіз абсолютних, відносних та середніх величин (розуміння сутності і характеру відхилень від базових показників, відображення

загальних, характерних, типових ознак досліджуваних явищ за відповідною ознакою), порівняння (порівняння фінансових показників звітного періоду з їх плановим значенням із показниками попереднього періоду).

Матеріалами дослідження даної роботи стала бухгалтерська та фінансова звітність «СК «АРКС» за досліджуваний період 2020-2024 рр., Закони України, нормативні та підзаконні акти, а також наукові здобутки українських та зарубіжних науковців.

Робота виконана на 76 сторінках комп'ютерного тексту і складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Містить 6 таблиць, 5 рисунків. Список використаних джерел складається з 47 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СТРАХУВАННЯ МАЙНА

1.1. Економічна сутність та особливості страхування майна

Економічна безпека країни забезпечується великою кількістю пов'язаних елементів, в системі яких страхування майна стає тим елементом, що забезпечує захист активів та мінімізацію фінансових втрат у разі непередбачених подій. В умовах зростання економічної небезпеки та посилення впливу різних ризиків ефективність майнового страхування набуває особливого значення.

Страхування – одна із найдавніших категорій громадянських відносин. Прагнення людей уберегтись від негараздів змушувало шукати шляхи уникнення цих негараздів або зменшити їх вплив на життя та діяльність. Вважається, що первинні форми страхування виникли у далеку давнину. Виникнувши у період розпаду первіснообщинного ладу, воно поступово стало супутником суспільного виробництва. Як відомо, слово «страхування» пішло від слова «страх», коли власники майна відчували страх за його збереження, за можливість знищення або втрати у зв'язку з крадіжками, стихійним лихом, підпалом, та іншими непередбаченими небезпеками, що супроводжують людське життя.

Для реалізації мети дослідження необхідно в першу чергу з'ясувати сутність страхування майна та його специфіку. Погляди науковців на сутність поняття «страхування майна» різняться.

Федорович І. наводить поняття «страхування майна, як галузь страхування, де об'єктом страхових відносин є майнові інтереси, що не суперечать законодавству України щодо володіння, користування та розпорядження майном юридичних або фізичних осіб і здійснюються на

підставі добровільної угоди між страховою компанією та страхувальником [40, с. 193].

«Страховання майна – галузь страхування, де об'єктом страхового захисту виступає майно та майнові інтереси, пов'язані із володінням, користуванням та правами участі, а також ризики в діяльності страхувальника, що впливають на його фінансовий і майновий стан» (Н. А. Хрущ, К. Л. Ларіонова, Л. О. Матвійчук) [43, с. 54].

Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. визначають страхування майна, як галузь (або вид) страхування, в якій предметом страхового захисту є майнові інтереси фізичних та юридичних осіб, що не суперечать чинному законодавству й пов'язані з правом володіння, користування та розпорядження майном [13, с. 181].

Романовська Ю. А., Яковенко К. А.: «страховання майна – засіб захисту, за допомогою якого мінімізується негативний вплив різноманітних явищ у суспільному житті і здійснюється превентивність чи повне усунення небажаних матеріальних ризиків» [32, с. 1207].

Страховання майна – це галузь страхування, яка включає різні види страхування юридичних і фізичних осіб, а предметом страхового захисту є майнові інтереси, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням майном [2, с. 140].

Проаналізувавши погляди українських науковців на сутність поняття страхування майна, можна визначити це поняття як галузь страхування, де предметом страхових відносин є майнові інтереси фізичних та юридичних осіб, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням майном, що не суперечать законодавству України і передбачає повне або часткове відшкодування збитків, завданих страхувальникам унаслідок страхових випадків, які негативно впливають на фінансовий стан страхувальника.

Майнове страхування є обов'язковим елементом кожної соціально-економічної системи і в літературі трактується як галузь страхової діяльності, де предметом страхового захисту виступають майнові інтереси фізичних та

юридичних осіб, що не суперечать чинному законодавству і пов'язані з правом володіння, користування та розпорядження майном.

Страховання майна виконує три важливі функції.

По-перше, воно знімає навантаження з державного бюджету, покриваючи витрати на відшкодування збитків у разі настання страхових випадків. Це означає, що уряд не змушений виділяти додаткові кошти на компенсації громадянам і підприємствам, які постраждали від непередбачених подій, таких як природні катастрофи, техногенні аварії або крадіжки. Це сприяє збереженню державних ресурсів, які можуть бути спрямовані на інші важливі соціально-економічні потреби.

По-друге, страхування майна є одним із найстабільніших джерел довгострокових інвестицій. Страхові компанії, збираючи страхові премії, мають можливість інвестувати ці кошти в різні фінансові інструменти, такі як облігації, акції, нерухомість та інші активи. Ці інвестиції не лише приносять дохід страховим компаніям, але й сприяють розвитку економіки в цілому, оскільки інвестовані кошти стимулюють зростання різних галузей і сприяють створенню нових робочих місць.

По-третє, галузь страхування майна забезпечує фінансову стабільність та впевненість як для приватних осіб, так і для бізнесу. Воно дозволяє підприємствам продовжувати свою діяльність навіть після значних збитків, що позитивно впливає на економічну стабільність країни. Для громадян майнове страхування забезпечує захист їхнього майна та фінансовий спокій, знаючи, що вони отримають компенсацію у разі непередбачених подій.

Економічне призначення майнового страхування полягає в організації спеціального страхового фонду для відшкодування збитків, заподіяних страхувальникові внаслідок знищення, пошкодження майна при настанні страхового випадку.

Страховання майна належить до загального (ризикового) страхування. Усі види страхових послуг у галузі майнового страхування за статусом страхувальника поділяють на дві групи: послуги, що обслуговують майнові інтереси фізичних осіб, та послуги, що обслуговують майнові інтереси

юридичних осіб. Такий поділ пояснений різним змістом правил страхування. З урахуванням цієї обставини структуру галузі майнового страхування формують дві підгалузі – страхування майна юридичних осіб і страхування майна фізичних осіб. Проте є послуги, що мають універсальний характер і можуть бути реалізованими для забезпечення страхового захисту особистого майна громадян чи майна підприємств [13, с. 181].

За договором майнового страхування страхова компанія зобов'язується відшкодувати фізичній та юридичній особі – страховику у межах суми, визначеної договором (страхової суми), збитки, завдані пошкодженням або втратою майна, що сталися внаслідок страхового випадку (подія, за настання якої виникає обов'язок страховика здійснити страхові виплати).

Страховими ризиками можуть бути: пожежа; вибух з будь-якої причини (включаючи терористичний акт): серед них такі, що відбулися в житлових та/або нежитлових приміщеннях; аварії систем опалення, водопроводу, каналізації тощо; сильний вітер, ураган, смерч, шквал тощо; протиправні дії третіх осіб [2, с. 139].

Відповідно до Закону України «Про страхування» страхова компанія, яка надає послуги страхування майна має отримати ліцензію за такими класами страхування (одним або декількома) [27]:

Клас 7. Страхування майна, що перевозиться (включаючи вантаж, багаж (вантажобагаж) включає такий вид страхування:

- Страхування вантажів та багажу (вантажобагажу).

Клас 8. Страхування майна від вогню та небезпечного впливу природних явищ включає види страхування:

- Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ.

- Страхування тварин (крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва) на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України.

- Страхування сільськогосподарської продукції.

- Страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ.

- Страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції у випадках, передбачених Законом України «Про угоди про розподіл продукції».

- Страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб.

- Страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування.

- Страхування майна, переданого у концесію.

Клас 9. Страхування майна від шкоди, заподіяної градом, морозом, іншими подіями (включаючи крадіжку, розбій, грабїж, умисне пошкодження/знищення майна), крім подій, визначених у класі 8 включає наступні види страхування:

- Страхування сільськогосподарської продукції.

- Страхування тварин (крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва) на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України.

- Страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції у випадках, передбачених Законом України «Про угоди про розподіл продукції».

- Страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу (метану) вугільних родовищ.

- Страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України «Про нафту і газ».

- Страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб.

- Страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування.

- Страхування майна, переданого у концесію.

Страхування майна підлягає певним обмеженням щодо застрахованого майна. За загальним правилом, не є застрахованим майном предмети, збиток для яких важко довести. До них відносяться документи, цінні папери, банкноти, рукописи, колекції, унікальний антикваріат, дорогоцінні метали, ювелірні вироби, релігійні предмети, рукописи, креслення, бухгалтерські книги, ділові книги, картки, файли, технічні носії інформації, майно, що не належить страхувальнику, але знаходиться на його території, напівзруйновані будівлі, споруди або такі споруди, що розташовані в зонах, яким загрожує обвал, зсуви, повені або інші стихійні явища. Наприклад, під час пожежі, стихійного лиха, заготівлі деревини та дров у лісових масивах, під час танення снігу тощо [4, с. 19].

Страхування майна покриває:

- ризик втрати (знищення), недостачі або пошкодження певного майна;
- ризик збитків у підприємницькій діяльності.

Страхуванню не підлягає майно, що перебуває у стані аварійності. Майнове страхування – це короткострокове страхування, термін дії полісу коливається від кількох днів до року [41, с. 193].

В Україні страхування майна фізичних осіб здійснюється переважно на добровільних засадах, тоді як значна частина майна юридичних осіб страхується в обов'язковому порядку. Насамперед, це стосується майна, яке має високу вартість і відображає майнові інтереси держави, а також окремих суб'єктів господарювання. Конкретний обсяг страхового покриття залежить від характеру страхового ризику і регулюється загальними правилами страхування [11, с. 161].

Існують основні системи страхування майна: пропорційна, першого ризику, граничного (максимального) відшкодування та дробового ризику, що належать до системи часткової відповідальності страховика.

Пропорційна система передбачає виплату відшкодування за фактичний збиток у тій же пропорції, в якій договірна страхова сума співвідноситься з дійсною вартістю застрахованого майна. Система першого ризику передбачає повне відшкодування збитку, заподіяного застрахованому майну, в межах договірної страхової суми. Іншими словами, якщо при пропорційній системі страховик враховує загальний збиток і компенсує певний відсоток, то при першого ризику, якщо сума збитку перевищує страхову суму, страховик її просто не враховує. Така сума вважається «другим» ризиком (на відміну від «першого» ризику, який компенсується). Система граничної компенсації використовується у майновому страхуванні, де страховик зобов'язаний компенсувати страхувальнику збитки, розраховані як різниця між заздалегідь встановленим лімітом та фактичним рівнем доходу. На практиці ця система охоплює страхування врожаю, збитки від зупинки виробництва тощо [41, с. 194].

Система дробового ризику є організаційною формою страхового забезпечення, що поєднує в собі елементи як системи пропорційної відповідальності так і системи першим ризиком. Система дробового ризику передбачає встановлення двох страхових сум, одна з яких носить назву показана вартість. За показаною вартістю страхувальник отримує відшкодування в переважній більшості у вигляді відсотку від отриманого збитку. Відповідальність страхової компанії за такою системою обмежується розмірами дробу. Тим самим, розмір страхової суми буде меншим за розмір показаної вартості, а також її дробової частини. Страхове відшкодування відповідатиме збиткам у межах визначеної страхової суми. Якщо ж показана вартість буде рівна дійсній вартості об'єкта страхування, то система страхування за дробовою частиною буде здійснюватися аналогічно системі страхування за першим ризиком. Якщо ж розмір показаної вартості є меншим від дійсної вартості об'єкта страхування, страхове відшкодування буде здійснюватися за системою пропорційної відповідальності.

Отже, страхування майна є однією з пріоритетних галузей страхування, важливість якого визначається тим, що майно є невід'ємною частиною

повсякденного життя фізичних осіб та господарської діяльності юридичних осіб та. Тому страхування майна є пріоритетним у системі страхових відносин.

1.2. Правила та загальні умови страхування майна

Загальні умови та правила страхування майна в Україні регулюються відповідним законодавством. Перший і головний нормативний документ, які змінив алгоритм роботи страхового ринку – це Закон України «Про страхування» від 18.11.2021 р. № 1909-IX.

2. Закон України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» (діючий з 01 січня 2024 р.). Закон, що підвищує стандарти роботи та надання послуг компаніями фінансового ринку, посилює захист прав споживачів.

3. Закон України «Про Національний банк України». Закон, що врегульовує роботу регулятора ринку фінансових послуг, зокрема, страхового ринку – Національного банку України.

4. Закон України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (діє з 01 січня 2025 р.). Оновлене законодавство про автоцивілку, яке відповідає Євродирективі, запроваджуватиметься поступово.

5. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Особливий Закон, що врегульовує здійснення компаніями фінансового моніторингу.

6. Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування. Положення НБУ, що містить опис ознак, що характеризують кожний клас страхування та розкривають його суть.

Законом України «Про страхування» визначені страхові відносини пов'язані з майновими інтересами щодо володіння, користування та

розпорядження майном юридичних і фізичних осіб. Таке страхування може бути добровільним та обов'язковим (ч. 2 ст. 979 Цивільного Кодексу України) [44]. Прикладами обов'язкового майнового страхування є: предмет іпотеки, майнові ризики за угодою про розподіл продукції. Приклади добровільного майнового страхування – це страхування: нерухомості, у т.ч. об'єктів будівництва; автомобілів (так зване «авто КАСКО», «КАСКО на авто»); сільськогосподарської продукції, посівів і тварин; вартісних товарів під час оформлення кредиту на них тощо. При цьому ще й може бути як альтернатива або одночасно – страхування життя отримувача кредиту. Страховик встановлює умови та порядок добровільного страхування в межах вимог Закону про страхування. Конкретні ж умови зазначаються у самому договорі страхування.

Загальні умови страхового договору формуються на підставі та у відповідності до вимог чинного законодавства України, Закону України «Про страхування», нормативно-правових актів Національного банку України, та визначаються на підставі внутрішніх політик з андеррайтингу та з розроблення та впровадження страхових продуктів у страховій компанії. Загальні умови страхування майна надаються страхувальнику в паперовій або електронній формі, зокрема засобами електронної пошти та/або шляхом надання посилання на інформацію, що розміщується на веб-сайті страхової компанії, та/або шляхом надання доступу до такої інформації через особистий кабінет клієнта чи програмний застосунок, або в інший спосіб за домовленістю.

Страхування майна належить до загального ризикового страхування, саме тому його економічний механізм є аналогічним до механізму, який притаманний страховим продуктам цього класу та враховує такі особливості:

- інвестиційний дохід не впливає на розмір страхового тарифу та не сплачується страхувальнику, а в повній мірі належить страховику;
- страхові резерви формуються на основі затверджених методик загальною сумою за всіма застрахованими об'єктами;
- страхове відшкодування сплачується лише за умови настання страхового випадку, а у разі відсутності страхових випадків страхові премії в повному обсязі залишаються у страховика;

- формування прибутку страхової компанії відбувається за рахунок основної діяльності (страхування та перестраховання), інвестиційної діяльності та фінансової діяльності.

Діяльність страхових компаній, яка спрямована на виявлення, систематизацію та оцінку ризиків, які приймаються на страхування, визначення оптимального страхового тарифу та розробки умов страхування і як наслідок формування раціонального страхового портфеля відноситься до складових такого поняття як «андерайтинг».

Андерайтинг являє собою комплекс заходів, які спрямовані на визначення ступеня ризику відхилення від середньостатистичного з метою забезпечення можливості пропозиції страхового продукту за параметрами договору, які є оптимальними як для страховика та страхувальника, а також захисту страхового портфеля за видом страхування; зіставлення набору пропонованих ризиків, розміру можливого збитку з прогнозним фінансовим станом компанії (загалом або за видом страхування, або за видом продукту) та встановлення/погодження на підставі цього умов договору страхування (прийняті на страхування ризику, величина тарифу, розмір франшизи) [18, с. 146].

Правила страхування також визначають обсяг відповідальності страхової компанії, умови відшкодування збитків, умови додаткового відшкодування, розмір франшизи, обов'язки сторін та обставини, за яких збитки не відшкодовуються. Майнове страхування унікальне тим, що основою для визначення страхової суми за полісом є дійсна вартість застрахованого майна. У разі страхування майна, вартість якого нижча за повну вартість, збиток у разі настання страхового випадку, як правило, також відшкодовується в повному обсязі. Розмір відшкодування при страхуванні майна залежить від схеми страхування, передбаченої в конкретному страховому полісі [5].

В договорі страхування майна визначається конкретний об'єкт страхування, з яким пов'язані страхові інтереси страхувальника, а саме:

1. За класами страхування 8 та 9 – майно на праві володіння, користування і розпорядження майном, в частині страхування майна, можуть бути застраховані такі об'єкти:

1) Будівлі – включає конструктивні елементи будівель та споруд; житлових квартир та житлових будинків; конструктивні елементи допоміжних господарських та інших надвірних споруд, які побудовані на постійному місці та мають фундамент, капітальні стіни та дах; конструктивні споруди, а саме: огорожі, ворота, сходи, козирки над ганком, ганок; резервуари для зберігання води або інших рідин; зовнішні двері та вікна. Якщо договором страхування не передбачено інше, термін «Будівля» включає також скляні частини конструкції будівель; скляні частини зовнішніх вікон та дверей; віконні та дверні рами та інші обрамлення, у які закріплене таке скло.

2) Оздоблення. Об'єкт «Оздоблення» включає зовнішнє оздоблення (ремонт) приміщень, а саме зовнішнє облицювання стін, ґрати, зовнішні жалюзі, внутрішнє оздоблення (ремонт) приміщень, а саме постійне покриття стін, стелі та підлоги (зокрема обробку балконів, лоджій тощо); внутрішні перегородки (якщо вони не є капітальними/несучими конструкціями), вікна та двері; незнімні частини конструкцій та предмети інтер'єру (карнизи, світильники, сантехніка, вбудовані меблі тощо). Якщо Договором страхування не передбачено інше, термін «Оздоблення» включає також скляні частини внутрішніх перегородок, скляні частини внутрішніх вікон та дверей; віконні та дверні рами та інші обрамлення, у які закріплене таке скло.

3) Комунікації. Об'єкт «Комунікації» включає інженерні комунікації, які знаходяться всередині приміщень (зокрема вбудовані або вмонтовані частини), а також зовнішні частини таких систем, які є їх невід'ємною складовою, а саме: водопостачальні (водопровідні), каналізаційні, опалювальні, дренажні системи; системи енергопостачання і газопостачання; системи кондиціонування та вентиляції; охоронні системи, системи пожежогасіння та виявлення пожежі; ліфти та ескалатори, телефонні, телекомунікаційні та комп'ютерні мережі тощо.

4) Устаткування. Об'єкт «Устаткування» включає промислові машини та апарати, технологічне обладнання, передаточні прилади тощо, зокрема фундамент таких машин та обладнання.

5) Вміст. Об'єкт «Вміст» включає меблі (окрім вбудованих), побутову та офісну техніку, електроніку, комп'ютерну техніку та периферію, а також інше майно, яке знаходиться всередині приміщень і не підпадає під визначення Будівлі, Оздоблення, Комунікації, Устаткування, Товарні запаси, Скло та не виключене відповідно загальних умов.

6) Товарні запаси. Об'єкт «Товарні запаси» включає сировину та інші товари, які не виробляються страхувальником; товари в процесі незавершеного виробництва; товари в обігу; готову продукцію, вироблену страхувальником.

7) Скло. Об'єкт «Скло» включає дзеркала, вітрини, вивіски, рекламні установки із скляних деталей, неонових або аналогічних трубкових ламп тощо.

8) Пересувна техніка. Об'єкт «Пересувна техніка» включає пересувні будівельні, сільськогосподарські або інші самохідні та несамохідні машини та техніку.

9) Земельні ділянки.

10) Інше майно, індивідуально визначене умовами договору страхування.

Перелік страхових ризиків визначається за згодою сторін, виходячи з потреби клієнта, та зазначається в договорі страхування. Страховиком відшкодовуються збитки, що сталися внаслідок загибелі, пошкодження або втрати застрахованого майна, які настали внаслідок страхових ризиків, зазначених нижче. Страхування може здійснюватися від наступних ризиків:

1. вогню (пожежі), крім підпалу;
2. удару блискавки;
3. вибуху;
4. землетрусу;
5. бурі (урагану);
6. граду, зливи, снігопаду;
7. повені та затоплення;
8. зсуву (обвалу), селі, каменепадку;

9. осідання ґрунту;
10. снігової лавини;
11. тиску снігу (снігового покриву);
12. падіння літальних апаратів;
13. пошкодження водою;
14. протиправних дій третіх осіб (зокрема підпал);
15. крадіжки зі зломом;
16. грабежу, розбою;
17. наїзду транспортних засобів;
18. бою скла;
19. поломки машин та обладнання;
20. будь-якого випадкового і непередбачуваного фізичного впливу на застраховане майно на умовах, визначених договором страхування.

Протиправні дії третіх осіб вважаються страховим ризиком, якщо вони були кваліфіковані компетентними державними органами як кримінальне або адміністративне правопорушення.

Договір страхування укладається виключно в письмовій формі, з дотриманням вимог законодавства України про мови, на підставі письмової або зробленої іншим чином заяви страхувальника.

Договори страхування майна укладають на термін від кількох днів до одного року. Укладенню договору передують огляд майна, його оцінювання й визначення ризиковості, а також узгодження страхової суми та страхового тарифу. Страхові тарифи переважно встановлюють у відсотках або проміле до страхової суми. Страхові платежі узагальнено визначають як добуток страхового тарифу та страхової суми. На практиці для визначення страхового платежу застосовують ряд підвищувальних і знижувальних коефіцієнтів. Збитки визначають за кожним знищеним або пошкодженим об'єктом, у разі складних об'єктів – за кожним елементом об'єкта (будівлею, спорудою, обладнанням тощо). Загальний збиток за договором визначають як суму збитків за об'єктами або елементами [13, с. 181].

Договір набирає чинності після сплати страхового платежу. Страхові тарифи для юридичних осіб за видом страхування невисокі й залежать від розміщення підприємства, виду діяльності, характеру технологічних процесів і видів сировини. Переважно вони коливаються від 0,01% до 0,2% за вогневі ризики й ризики стихійних явищ, від 0,1% до 1% за ризиками технічних аварій і катастроф та від 0,5% до 5% за ризиком дій третіх осіб (тариф за останній ризик залежить від захищеності підприємства й навіть від його розмірів). Страховий тариф встановлюють персонально для кожного страхувальника. Він залежить від розміщення майнового об'єкта, його технічного стану, організації охорони, пожежної безпеки, інших даних, що впливають на ступінь ризику, та статистичних даних збитковості. Величина страхової премії залежить від страхового тарифу, страхової суми, франшизи. Якщо в договорі зазначена франшиза, страхувальник може отримати знижку зі страхової премії [13, с. 184].

Страхову суму встановлюють у межах вартості (страхової оцінки) майна за цінами й тарифами, що діють на момент укладання договору, якщо інше не передбачено договором страхування. Для оцінювання основних фондів застосовують їх повну балансову вартість за вирахуванням величини зносу. Товарно-матеріальні цінності як власного виробництва, так і придбані підприємством оцінюють за розміром фактичної собівартості або за цінами, що діяли на день укладання договору з вирахуванням зносу; об'єкти в стадії незавершеного будівництва – за розміром матеріальних і трудових витрат, фактично здійснених на час страхового випадку; продукцію в процесі виробництва або оброблення – за вартістю витрачених на момент страхового випадку сировини, матеріалів і вкладеної праці; майно, отримане за договорами оренди, лізингу – за дійсною (балансовою) вартістю за даними бухгалтерського обліку підприємства, якому належить це майно, але не більше за суму, в межах якої страхувальник несе відповідальність перед власником. Майно також може бути застрахованим за відновною вартістю. Знос за основними засобами розраховують на основі норм амортизаційних відрахувань, визначених чинним законодавством.

Під час укладання договорів страхування майно фізичних осіб поділяють на кілька груп залежно від його характеру й вартості, терміну служби та рівня ризиковості. Кожну з цих груп страхують окремо. Страхування нерухомого майна й транспортних засобів відбувається відповідно до тих самих ризиків і в тому самому порядку, що і юридичних осіб. За страхування транспортних засобів фізичних осіб страхові компанії переважно застосовують дещо вищі тарифи, ніж за страхування юридичних осіб, тому що ймовірність збитку за одиничним договором завжди вища, ніж за груповим за страхування, наприклад, автомашин транспортного підприємства.

До об'єктів, що підлягають страховому захисту за страхування будівель, належать: житлові, садові й дачні будинки, господарські (сараї, підвали, люки, гаражі) та зовнішні (тротуари, тераси, огорожі, ворота) будівлі, зведені на постійному місці, зокрема ті, під заставу яких страхувальник отримав кредит в установі банку. Одночасно з будівлями можуть приймати на страхування додаткове обладнання до них (газопровід, водянні, газові лічильники, ґрати на вікнах тощо). Не приймають на страхування будівель, що підлягають знесенню, дуже старих, аварійних, а також розміщених у зоні, якій загрожують обвали, зсуви, повені або інші стихійні лиха, якщо про це оголошено в установленому порядку. У рамках страхування будівель не підлягає страхуванню рухоме майно, що там перебуває [13, с. 186].

У разі настання страхового випадку страхувальникові відшкодовують збиток, методика розрахування якого залежить від ступеня знищення або пошкодження будівлі. У разі повного знищення нерухомого майна збиток дорівнює його дійсній вартості з урахуванням витрат на рятування, а в разі часткового пошкодження величину збитку підраховують на основі вартості відновлювальних робіт.

1.3. Аналіз ринку страхування майна в Україні

Майнове страхування в структурі страхового ринку України займає найбільшу частку та охоплює різні види страхування.

Надаючи страхові послуги, страхові організації здійснюють рух коштів на ринку капіталу. Страхові премії, отримані від страхувальників, є джерелом поповнення грошового потоку. Майнове страхування виконує дві важливі функції. З одного боку, воно звільняє бюджет від видатків на відшкодування збитків у разі настання страхових випадків, а з іншого – виступає одним із найстабільніших джерел довгострокових інвестицій. Т.б. сьогодні ринок страхування майна переживає складні часи, оскільки в пріоритеті страхувальників залишається страхування за тим продуктами, де відповідно до законодавства у страхувальника виникає обов'язок здійснювати їх. Тому ринок майнового страхування в переважній більшості реалізується у добровільній формі.

Сучасний стан діяльності страхових компаній залежить від багатьох факторів, які часто не залежать від волі компанії. Ринок майнового страхування дуже конкурентний, адже страхові продукти, тарифи впливають на вибір споживача. Вплинути на споживацькі уподобання – завдання менеджерів страхової компанії, які повинні закладатись в стратегію розвитку самої компанії. Стратегія обов'язково повинна враховувати інновації, нові технології, спрощення надання послуг максимально враховуючи вподобання клієнтів.

В Україні наразі близько 50 страхових компаній пропонують страхові поліси, що включають воєнні ризики. Зокрема, покриваються ризики, пов'язані із нерухомим майном: йдеться як про майнові комплекси підприємств, так і житлова нерухомість, автомобілі тощо. Крім того, компанії пропонують можливість дистанційного укладення договорів страхування, оформлення Європротоколу онлайн, подачу документів на відшкодування онлайн, сервіси телемедицини та їх інтеграцію зі страхуванням. Телемедичні сервіси стають невід'ємною частиною програм медичного страхування в Україні,

забезпечуючи клієнтам зручний доступ до медичних консультацій у будь-який час та в будь-якому місці. Наразі за допомогою телемедичних сервісів клієнти можуть онлайн: оформити страховий поліс, подати заявку на відшкодування, відстежувати статус виплати, замовляти ліки, перевіряти симптоми онлайн, обрати консультанта онлайн у зручний час та спосіб за допомогою чату або відео дзвінку [39].

За часи повномасштабної війни в Україні на страховому ринку сталися суттєві позитивні зміни:

- Запроваджено класи страхування та спрощено процедуру ліцензування;
- Збільшено вимоги до платоспроможності;
- Запроваджено ризик-орієнтований підхід до здійснення нагляду;
- Розширено інструменти впливу регулятора на ринок;
- Створені вимоги щодо розкриття інформації до укладення договору страхування;
- Створені вимоги до системи управління, прозорості діяльності страховика.

Наразі нормативна база страхового ринку України, завдяки системній діяльності Національного банку України, наближена до міжнародних стандартів і Євродиректив. Страхові компанії України консолідували свої зусилля, створивши Федерацію страхових об'єднань України і створили передумови для більш активного розвитку національного страхового ринку.

Але загальна картина по страховому ринку в частині кількості діючих страхових компаній за останні 5 років мають сумну статистику. На українському страховому ринку діють дві основні групи страхових компаній: ті, що спеціалізуються на страхуванні життя (СК life), та ті, що зосереджені на ризикових видах страхування (СК non-life). Бачимо, що у 2024 році кількість страхових компаній Non-life склала 55 од., що на 145 од. менше ніж у 2020 році (190 од.). Кількість страхових компаній life у 2024 році в порівнянні з 2020 роком також скоротилась вдвічі: з 20 од. до 10 од. До 2022 року законодавчі зміни суттєво скоротили кількість компаній, адже не всі страховими змогли

впоратися із фінансовими вимогами НБУ. А ситуація в якій опинилась Україна з 2022 року ще більше змінила страховий ринок (рис. 1.1).

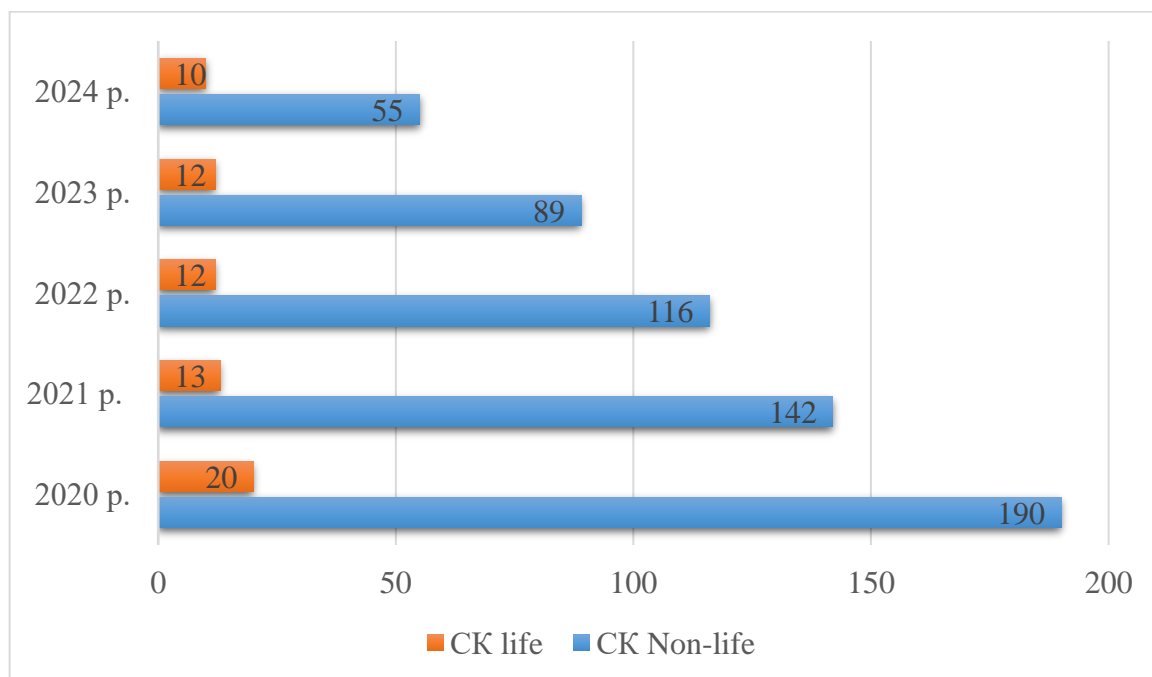

Рис. 1.1. Кількість страхових компаній на страховому ринку України у 2020-2024 рр., од. [16, 23]

Аналізуючи звіти Ліги страхових організацій України за 2024 рік, можна сказати, що структура страхового ринку України незмінна. Як завжди найбільшу частку ринку по валовим преміям займає КАСКО, це 13,37 млрд грн або 25,1% від усіх валових премій, на другому місці ОСЦПВ – 10,71 млрд грн (20,11%), 13,12% займає страхування здоров'я (медичне страхування) (6,99 млрд грн), Зелена картка – 5,53 млрд грн (10,38%), страхування відповідальності 1,03 млрд грн (1,93%), класичне накопичувальне страхування життя – 3,94 млрд грн (7,4%), майно – 3,07 млрд грн (5,76%), МАТ (страхування повітряного та/або водного судна) майно, відповідальність – 2,08 млрд грн (3,91%), страхування здоров'я (крім медичного страхування) – 1,86 млрд грн (3,49%) та інше ризикове страхування життя – 1,69 млрд грн (3,18%) (рис. 1.2).

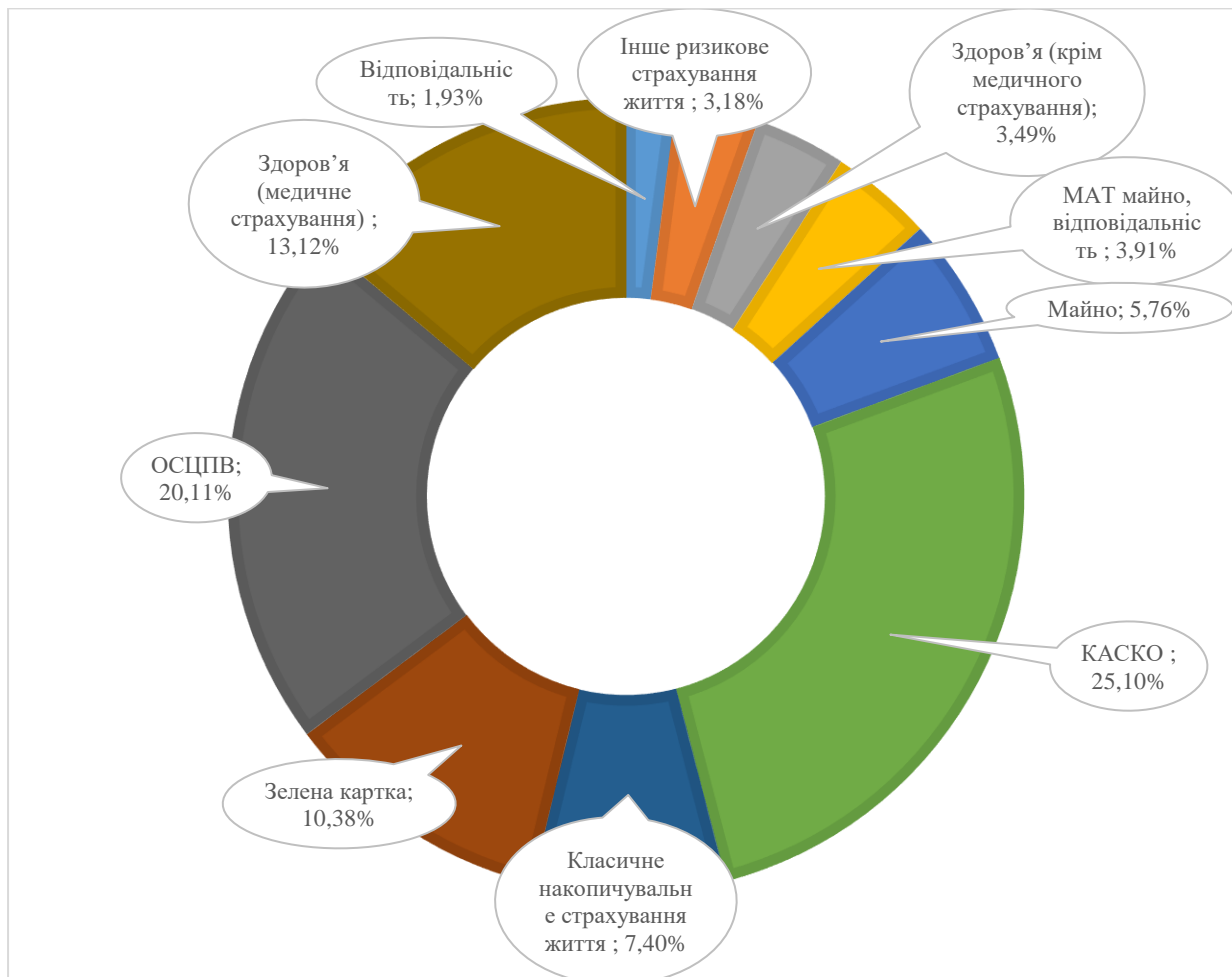

Рис. 1.2. Структура валових страхових премій за класами страхування/лініями бізнесу у 2024 році, % [16]

Проаналізуємо основні види майнового страхування з добровільного страхування в Україні за валовими преміями у 2020-2023 рр. (табл. 1.1). Адже саме валові премії показують популярність послуг зі страхування майна.

Дані таблиці 1 свідчать, що майже по всіх видах страхування майна суми валових страхових премій у 2023 році зменшились в порівнянні з 2020 роком. Значно скоротились суми валових премій за страхуванням фінансових ризиків – на 63,1%, валові премії зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – на 56,4%. За валовими преміями зі страхування наземного транспорту спостерігається збільшення валових премій на 27% або на 2349,8 млн грн. Причиною зменшення обсягів валових премій у 2023 році є зростання ризиків пошкодження майна в результаті ракетних обстрілів, за таких умов

зросли ризики для страховиків у страхуванні майнових об'єктів, бо є висока вірогідність втрати майна з боку страхувальника.

Таблиця 1.1

Динаміка валових премій за основними майновими видами з добровільного страхування в Україні у 2020-2023 рр., млн грн [23]

Вид майнового страхування	Роки				Відхилення 2023 р. від 2020 р.	
	2020	2021	2022	2023	+/-	%
Страхування залізничного транспорту	100,4	111,8	112,0	91,9	-8,5	91,5
Страхування наземного транспорту	8 519,6	10 634,4	8 433,1	10 869,4	2 349,8	127,6
Страхування вантажів та багажу	1 690,6	1 545,2	1 030,8	1 304,1	-386,5	77,1
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	2 655,3	1 891,1	976,7	1 159,3	-1 496	43,6
Страхування іншого майна	4 288,2	3 595,5	1 721,5	2 431,8	-1 856,4	56,7
Страхування фінансових ризиків	2 998,4	2 435,9	1 005,5	1 106,1	-1 892,3	36,9
Страхування сільськогосподарської продукції	177,4	246,1	80,7	53,1	-124,3	30
Всього	20 429,9	22 460	13 360,3	17 015,7	-3 414,2	83,3

Також проаналізуємо основні види майнового страхування з добровільного страхування в Україні за валовими виплатами у 2020-2023 рр. (табл. 1.2). Адже саме валові виплати показують наскільки ефективно відповідають по зобов'язанням страховики зі страхування майна.

**Динаміка валових виплат за основними майновими видами з
добровільного страхування в Україні у 2020-2023 рр., млн грн [23]**

Вид майнового страхування	Роки				Відхилення 2023 р. від 2020 р.	
	2020	2021	2022	2023	+/-	%
Страхування залізничного транспорту	12,1	22,7	2,0	2,1	-10	17,4
Страхування наземного транспорту	3 761,5	4 994,8	3 928,8	4 811,9	2 050,4	174,2
Страхування вантажів та багажу	238,3	180,3	95,5	76,4	-161,9	32,1
Страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ	643,2	2 106,1	259,4	182,6	-460,6	28,4
Страхування іншого майна	538,9	290,5	274,7	193,6	-345,3	35,9
Страхування фінансових ризиків	1 018,5	470,8	498,8	526,1	-492,4	51,6
Страхування сільськогосподарської продукції	428,2	166,7	30,0	21,2	-407	4,9
Всього	6 640,6	8 231,9	5 089,2	5 813,9	-826,7	87,6

Дані таблиці 2 свідчать, що майже по всіх видах страхування майна суми валових страхових виплат у 2023 році зменшилися в порівнянні з 2020 роком і загальна тенденція за цей період по всіх показниках характеризувалась спадом. Валові виплати зі страхування залізничного транспорту у 2023 році зменшилися на 10 млн грн. А виплати зі страхування наземного транспорту збільшилися на 74,2%, що говорить про те, що цей вид страхування є найпоширенішим і відповідальність страховика в цьому разі не викликає питань. Валові виплати зі страхування вантажів та багажу також зменшилися на 161,9 млн грн, зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ зменшення відбулось на 71,6%. Особливо зменшилися валові страхові виплати зі страхування сільськогосподарської продукції – на 94,1%.

Як позують дані таблиць 1.1 та 1.2 загальні суми по валовим страховим преміям та виплатам за основними майновими видами з добровільного страхування мають спадну тенденцію, але у 2023 році страховим компаніям вдалося відновити позитивну тенденцію до зростання валових страхових премій та виплат, що наочно представлено на рис. 1.3.

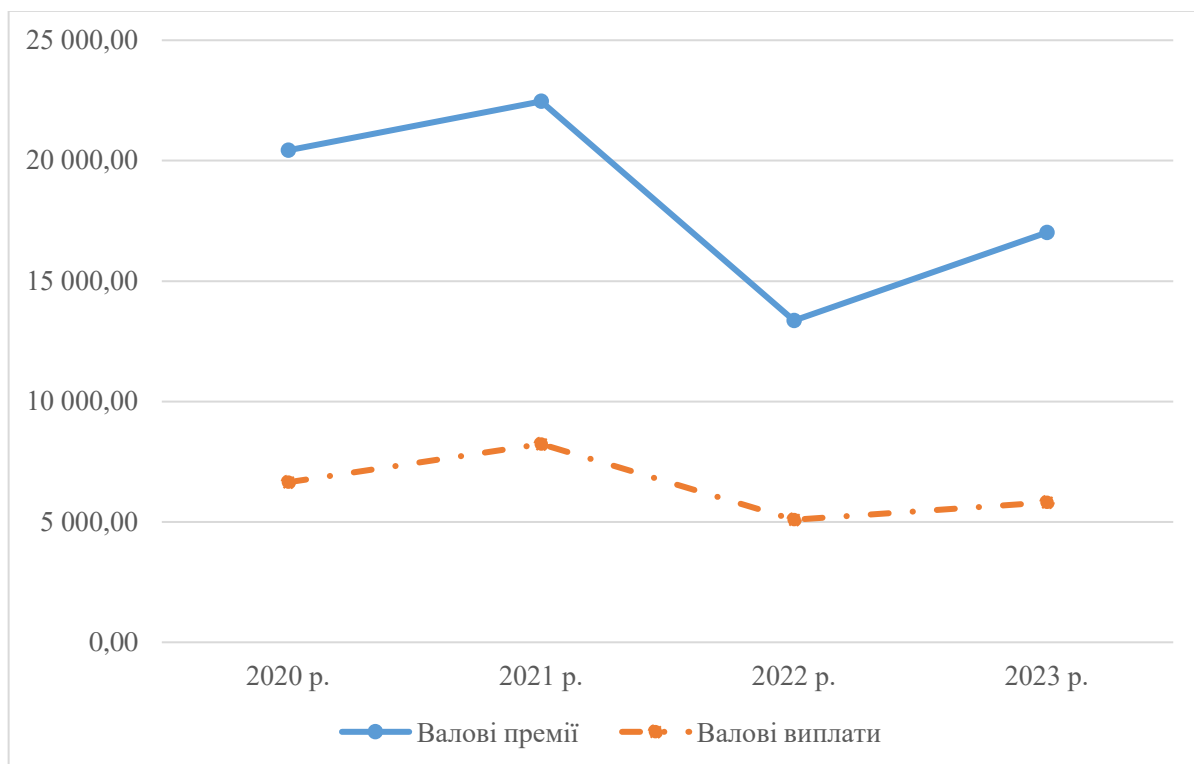

Рис. 1.3. Динаміка валових страхових премій та виплат за основними майновими видами з добровільного страхування в Україні у 2020-2023 рр., млн грн

Можна сказати, що ринок майнового страхування в Україні готовий до зростання, і прогнози експертів вказують на позитивну траєкторію в найближчі роки. Страховий ринок України має потенціал, а страхування майна стане драйвером у прагненні споживачів захистити свою власність.

Висновки до розділу 1

Страховання майна належить до загального (ризикового) страхування. Захищають свої майнові інтереси фізичні та юридичні особи. В Україні страхування майна фізичних осіб здійснюється переважно на добровільних засадах, тоді як значна частина майна юридичних осіб страхується в обов'язковому порядку.

Страховання майна в Україні регулює Закон «Про страхування» від 18.11.2021 р. № 1909-IX. Відповідно до Закону страхова компанія, яка надає послуги страхування майна має отримати ліцензію за такими класами страхування (одним або декількома): Клас 7. Страхування майна, що перевозиться (включаючи вантаж, багаж (вантажобагаж) включає такий вид страхування; Клас 8. Страхування майна від вогню та небезпечного впливу природних явищ включає види страхування; Клас 9. Страхування майна від шкоди, заподіяної градом, морозом, іншими подіями (включаючи крадіжку, розбій, грабіж, умисне пошкодження/знищення майна), крім подій, визначених у класі 8.

Загальні правила страхування майна визначають обсяг відповідальності страхової компанії, умови відшкодування збитків, умови додаткового відшкодування, розмір франшизи, обов'язки сторін та обставини, за яких збитки не відшкодовуються. При визначенні вартості об'єкта страхування береться в розрахунок дійсна вартість застрахованого майна. Договір набирає чинності після сплати страхового платежу. Страхові тарифи для юридичних осіб коливаються від 0,01 % до 0,2 % за вогневі ризики й ризики стихійних явищ, від 0,1 % до 1 % за ризиками технічних аварій і катастроф та від 0,5 % до 5 % за ризиком дій третіх осіб (тариф за останній ризик залежить від захищеності підприємства й навіть від його розмірів).

Структура страхового ринку України незмінна. Найбільшу частку ринку по валовим преміям займає КАСКО, це 13,37 млрд грн або 25,1% від усіх валових премій, на другому місці ОСЦПВ – 10,71 млрд грн (20,11%), 13,12% займає страхування здоров'я (медичне страхування) (6,99 млрд грн). Аналіз

даних по загальних сумах валових страхових премій та виплат за основними майновими видами з добровільного страхування показав спадну тенденцію, але у 2023 році страховим компаніям вдалося відновити позитивну тенденцію до зростання валових страхових премій та виплат.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА РОБОТИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ У НАПРЯМКУ СТРАХУВАННЯ МАЙНА

2.1. Фінансово-економічна характеристика діяльності страхової компанії АТ «СК «АРКС»

Страхова компанія ARX – частина міжнародної канадської страхової групи Fairfax Financial Holdings. В Україні функціонує Приватне акціонерне товариство «Страхова компанія «АРКС». Скорочене найменування: АТ «СК «АРКС» знаходиться за адресою: 04070, м. Київ, вул. Іллінська, 8.

Згідно Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (втратив чинність з 01.01.2024) страхова компанія «АРКС» надає такі види послуг:

- Інші види страхування, крім страхування життя
- Перестраховання
- Оцінювання ризиків та завданої шкоди
- Діяльність страхових агентів і брокерів
- Інша допоміжна діяльність у сфері страхування та пенсійного забезпечення.

АТ «СК «АРКС» надає послуги з добровільного та обов'язкового («АРКС ЛАЙФ») видів страхування та спеціалізується на таких класах (видах) страхування [21]:

Клас 1 – Страхування від нещасного випадку (у тому числі на випадок виробничої травми та професійного захворювання)

Клас 2 – Страхування на випадок хвороби (у тому числі медичне страхування)

Клас 3 – Страхування наземних транспортних засобів (крім залізничного рухомого складу)

Клас 4 – Страхування залізничного рухомого складу

Клас 6 – Страхування водних суден (морських суден, суден внутрішнього плавання та інших самохідних чи несамохідних плавучих споруд)

Клас 7 – Страхування майна, що перевозиться (включаючи вантаж, багаж (вантажобагаж))

Клас 8 – Страхування майна від вогню та небезпечного впливу природних явищ

Клас 9 – Страхування майна від шкоди, заподіяної градом, морозом, іншими подіями (включаючи крадіжку, розбій, грабїж, умисне пошкодження/знищення майна), крім подій, визначених у класі 8

Клас 10 – Страхування відповідальності, яка виникає внаслідок використання наземного транспортного засобу (у тому числі відповідальності перевізника)

Клас 13 – Страхування іншої відповідальності (ніж передбачена класами 10, 11, 12)

Клас 16 – Страхування інших фінансових ризиків (крім визначених класами 14, 15)

Клас 18 – Страхування витрат, пов'язаних з наданням допомоги (асистанс) особам, які потрапили у скрутне становище під час здійснення подорожі.

ARX першою серед українських страхових компаній запровадила ідентифікацію клієнтів через застосунок ДІЯ. ARX запустила проект міграції ІТ системи страхування здоров'я на сучасну платформу на базі мікросервісної архітектури. Компанія ARX впровадила сервіс підписання договорів страхування електронним цифровим підписом, що виводить довіру і захист їх клієнтів на новий рівень.

Страхова компанія є одним з лідерів на страховому ринку. За рейтингами «ТопФінанс-2025», delo.ua та журнал «ТОП-100. Рейтинги найбільших», компанія у 2025 році завоювала місця:

№1 «Автостраховик року в КАСКО»

№1 «Лідер зі страхування воєнних ризиків»

№3 «Страховик року в АГРО»

За даними спеціалізованого журналу «forinsurer.com» [30] страхова компанія АРКС входить в ТОП-10 за валовими страховими преміями у 2024 році та впевнено займає 2 місце (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Рейтинг страхових компаній за валовими страховими преміями за результатами роботи у 2024 році [30]

Місце в рейтингу	Назва страхової компанії	Валові страхові премії, млн грн
1	ТАС СГ	4 881,3
2	ARX	4 280,2
3	УНІКА	3 786,4
4	ВУСО	3 461,8
5	ІНГО	3 411,0
6	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	3 156,7
7	УСГ	3 009,6
8	UNIVERSALNA	2 534,9
9	КНЯЖА	2 517,0
10	ОРАНТА	2 355,4

Активи страхових компаній складаються з грошових коштів, банківських депозитів, державних та корпоративних цінних паперів, а також нерухомості. Основними інвестиційними інструментами є депозити та цінні папери, що свідчить про спрямованість страховиків на низькоризикові вкладення для забезпечення фінансової стабільності. Основним зобов'язанням страхових компаній є виплата страхового відшкодування за настання страхового випадку, передбаченого договором. Це включає виплати за збитками, пов'язаними з ризиками, які були застраховані, наприклад, внаслідок нещасного випадку, ДТП чи втрати працездатності. Також, страхова компанія зобов'язана забезпечувати фінансову стійкість і виконувати свої зобов'язання, формуючи необхідні резерви. Дані по активах та пасивах компанії наведені в таблиці 2.2.

**Основні балансові показники страхової діяльності» АТ «СК «АРКС» у
2020-2024 рр., тис. грн [42]**

Показники	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р.	
	2020	2021	2022	2023	2024	+/-	%
Активи	3057783	3698434	4818634	4435233	5220123	2162340	170
Власний капітал	957336	1154772	1692150	2180500	2633335	1675999	275
Зобов'язання	2100447	2543662	3126484	2254733	2586788	486341	123

На основі приведених даних в таблиці 2.2 варто зазначити, що загальний обсяг активів АТ «СК «АРКС» у 2024 році, порівняно з 2020 роком, збільшився на 70% або на 2 162 340 тис. грн і склали 5 220 123 тис. грн. Власний капітал страхової компанії протягом 2020-2024 років мав тенденцію до зростання. У 2024 році обсяг власного капіталу, порівняно з 2020 роком зріс на 175% або на 1 675 999 тис. грн і склав 2 633 335 тис. грн. Зобов'язання страхової компанії у 2024 році, порівняно з 2020 роком, також збільшились на 23% або на 486 341 тис. грн і склали 2 586 788 тис. грн.

Динаміка власного капіталу страхової компанії наведена рис. 2.1.

Валові премії – це загальна сума страхових внесків, яку страхова компанія отримує від клієнтів до вирахування перестраховальних премій та інших вирахувань. Вони відображають обсяг страхового ринку і використовуються як ключовий показник для оцінки його стану, зокрема, валові страхові премії можуть показувати зростання чи падіння попиту на страхові продукти. Чисті премії – це валові премії за вирахуванням сум, які компанія повертає страхувальникам (наприклад, через розірвання договору або перегляд умов) та премій, переданих у перестраховання.

Валові страхові виплати – це загальна сума грошових коштів, яку страхові компанії виплачують застрахованим особам або перестраховикам у разі настання страхового випадку. Це показник, який включає всі здійснені виплати, як чисті (тобто без врахування коштів, переданих на перестраховання), так і відшкодування, що надійшли від перестраховальників

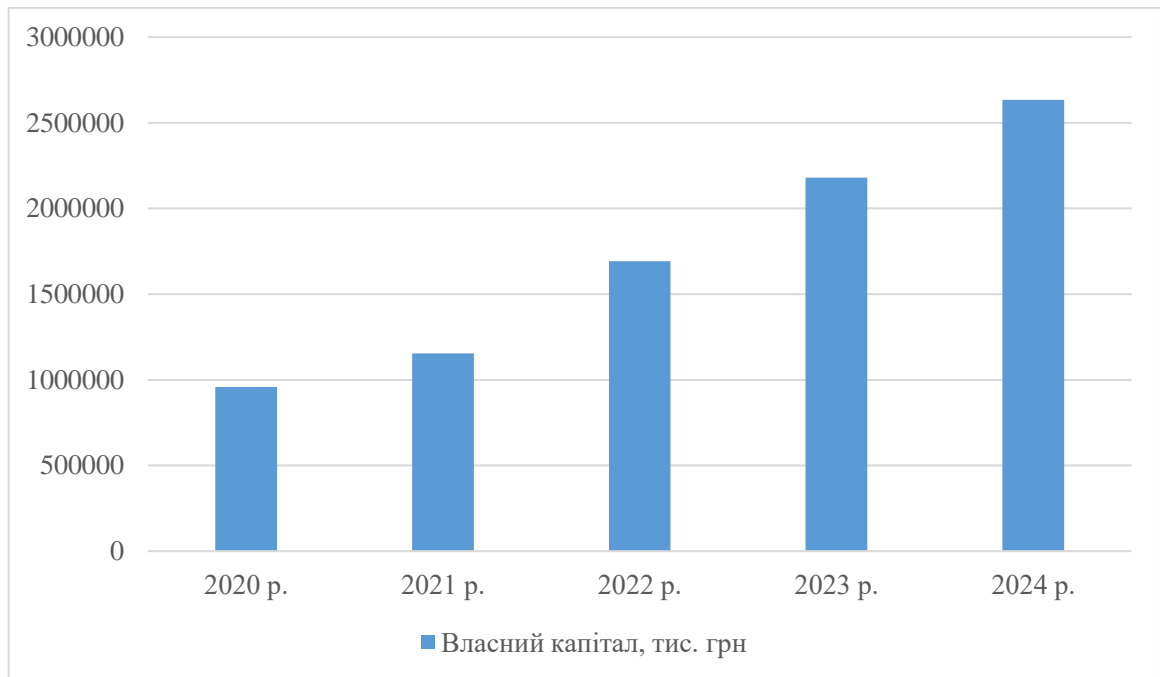

Рис. 2.1 Динаміка власного капіталу АТ «СК «АРКС» у 2020-2024 рр., тис. грн

Розглянемо основні показники страхової діяльності компанії у таблиці 2.3. Як бачимо по всіх показниках зі страхової діяльності прослідковується позитивна динаміка. Так, валові премії у 2024 році зросли на 60% або на 1 600 186 тис. грн в порівнянні з 2020 роком. Відповідно відбулось збільшення сум чистих страхових премій: на 64% у 2024 році в порівнянні з 2020 роком. Валові страхові виплати також збільшились у 2024 році в порівнянні з 2020 роком на 67% або на 692 373 тис. грн. Відповідно з кожним роком спостерігається збільшення рівня страхових виплат, а в досліджуваний період це збільшення відбулось на 1,84 п.

Фінансово-економічна діяльність страхових компаній відображається в бухгалтерській звітності, яка є її основним фінансовим документом, який характеризує фінансові можливості та стійкість страховика. Перелік та структура форм фінансової звітності страхової компанії формуються з урахуванням особливостей страхової діяльності. Відповідно до ст. 14 Закону про бухгалтерський облік страхові компанії зобов'язані не пізніше ніж до 30

квітня року, що настає за звітним періодом, оприлюднювати річну фінансову звітність разом з аудиторським висновком на своїй веб-сторінці.

Таблиця 2.3

**Основні показники страхової діяльності АТ «СК «АРКС»
у 2020-2024 рр. [30]**

Показники	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р.	
	2020	2021	2022	2023	2024	+/-	%
Валові премії, тис. грн	2680022	3405305	2763900	3691795	4280208	1600186	160
Чисті страхові премії, тис. грн	2531108	3241509	2669103	3352601	4165807	1634699	164
Валові виплати, тис. грн	1027707	1341418	1039738	1384577	1720080	692373	167
Рівень виплат, %	38,35	39,39	37,62	37,50	40,19	1,84	-

Проаналізуємо показники фінансової звітності страхової компанії за 2020-2024 рр. (табл. 2.4). Валовий прибуток компанії за досліджуваний період збільшився на 998 602 тис. грн (або на 76%) у 2024 році в порівнянні з 2020 роком. Інші операційні доходи за досліджуваний період мали тенденцію до зменшення і у 2024 році вони зменшились на 61 874 тис. грн в порівнянні з 2020 роком. Відображення у фінансовій звітності адміністративних витрат не велось у 2023 та 2024 роках.

Показник витрат на збут за досліджуваний період збільшувався з кожним роком і у 2024 році в порівнянні з 2020 роком їх сума збільшилась на 819 858 тис. грн, або на 132%. Інші операційні витрати також збільшились у 2024 році на 752 260 тис. грн в порівнянні з 2020 роком. Таким чином фінансовий результат від операційної діяльності зменшився у 2024 році на 119 349 тис. грн в порівнянні з 2020 роком.

**Аналіз фінансових результатів АТ «СК «АРКС» у 2020-2024 рр., тис.
грн [42]**

Показники	Роки					Відхилення 2024 р. від 2020 р.	
	2020	2021	2022	2023	2024	+/-	%
	Валовий прибуток (збиток)	1301369	1617638	1923386	1955454	2299971	998602
Інші операційні доходи	195409	12426	91458	102713	133535	-61874	68
Адміністративні витрати	(494710)	(529969)	(610243)	-	-	494710	-
Витрати на збут	(617259)	(803140)	(826012)	(1182635)	(1437117)	819858	232
Інші операційні витрати	(73945)	(29390)	(69131)	(644028)	(826205)	752260	11
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	289533	202657	457817	213504	170184	-119349	58
Інші фінансові доходи	100809	174804	232130	373255	450845	350036	447
Інші доходи	102146	31237	217590	-	-	102146	-
Фінансові витрати	(7364)	(5448)	(4635)	(57500)	(65722)	58358	892
Інші витрати	(46574)	(74789)	(152890)	-	-	46574	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	438550	328461	750012	547259	555307	116757	126
Витрати (дохід) від податку на прибуток	(139892)	(131025)	(212635)	(99876)	(102472)	-37420	73
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	298658	197436	537377	447383	452835	154177	151

Сума інших фінансових доходів збільшилась на 350 036 тис. грн у 2024 році в порівнянні з 2020 роком, а фінансові витрати також збільшились на 58 358 тис. грн. З врахуванням цього, фінансовий результат до оподаткування мав позитивну тенденцію і у 2024 році його сума в порівнянні з 2020 роком збільшилась 116 757 тис. грн. витрати від податку на прибуток у 2024 році в порівнянні з 2020 роком зменшились на 37 420 тис. грн.

Страхова компанія протягом аналізованого періоду була прибутковою. Збільшення показника чистого прибутку відбулось на 154 177 тис. грн у 2024

році в порівнянні з 2020 роком або на 51%. Наочно динаміка чистого прибутку страхової компанії за досліджуваний період представлена на рис. 2.2.

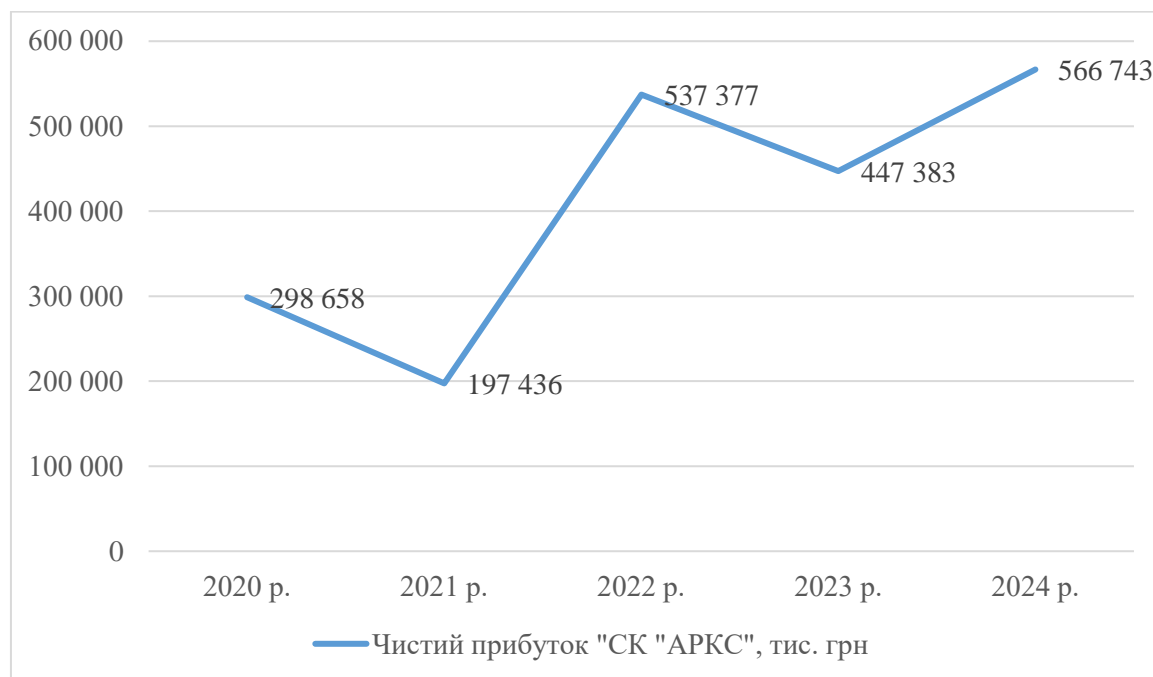

Рис. 2.2 Динаміка показника чистого прибутку АТ «СК «АРКС» у 2020-2024 рр.

Таким чином, на основі аналізу основних показників діяльності АТ «СК «АРКС» відмітимо, що за досліджуваний період страхова компанія показала позитивні результати і значно примножити обсяг прибутку у 2024 році. Навіть у складний 2022 рік чистий прибуток компанії був найбільшим, що пояснюється зменшенням інших операційних витрат в порівнянні з 2023 роком.

2.2. Оцінка роботи страхової компанії в галузі страхування майна юридичних осіб

Юридичні особи страхують головним чином державне, власне, орендне, лізингове та заставне майно. При здійсненні страхування майна підприємствами виділяють такі види договорів: основні, додаткові та

спеціальні. Основний договір передбачає страхування будівель, машин та обладнання, передавальних пристроїв, транспортних засобів, сировину, готову продукцію, об'єкти незавершеного виробництва та інше майно.

На сьогодні страхування майна підприємств та організацій необхідне в першу чергу для забезпечення захисту рухомого та нерухомого майна від різних ризиків: пожежа, вибух, удар блискавки, природних та стихійних лих, дій води, стороннього впливу, протиправних дій третіх осіб та інших.

Для більш детального ознайомлення із страховими продуктами майнового страхування для юридичних осіб розглянемо актуальні програми АТ «СК «АРКС». Зауважимо, що на сьогодні «СК «АРКС» – одна із небагатьох страхових компаній, яка покриває майнові збитки на території України під час війни, а також має досвід страхування в Міністерстві оборони України, ДП «Укроборонпром».

Під впливом останніх тенденцій розвитку страхового ринку та у зв'язку із військовою агресією російської федерації проти України, в «СК «АРКС» розроблені ряд актуальних страхових програм для юридичних осіб:

1. «Страхування майна підприємств та підприємців (покриття воєнних ризиків)».
2. «Страхування майна від поіменованих ризиків».
3. «Страхування майна від усіх ризиків».
4. «Страхування майна та відповідальності «ARX БІЗНЕС».

Крім того, для юридичних осіб в страховій компанії діють програми страхування сільськогосподарських культур та тварин, страхування залізничного транспорту та вантажів.

СК «АРКС» здійснює страхування майна, що належить юридичним особам на правах власності, а також заставного, орендованого майна, майна в лізингу на випадок його втрати або пошкодження внаслідок наступних ризиків:

- вогонь (пожежа, вибух, удар блискавки, падіння на застраховане майно пілотованих літальних об'єктів, їх частин чи вантажу, який вони перевозять);

- стихійні явища (буря, вихор, ураган, шторм, град, зливові дощі, тиск снігового шару, паводок, землетрус, гірські обвали і схід лавин, інші стихійні явища);

- вплив рідини (вплив рідини водопровідних, каналізаційних і опалювальних систем, внаслідок їх розриву або переповнювання, в тому числі із сусідніх приміщень, що не належать страхувальнику);

- протиправні дії третіх осіб (крадіжка, пограбування, розбій, умисне знищення або пошкодження майна, включаючи підпал);

- наїзд транспортного засобу на застраховане майно.

1. «Страхування майна підприємств та підприємців (покриття воєнних ризиків)». Страховий продукт представлений двома програмами страхування, за якими укладаються договори страхування:

Програма «Залізний купол»	Програма в співпраці з «DFC» (договори страхування передаються в перестраховання до Корпорації з фінансування міжнародного розвитку (DFC), США)
Страхові ризики	
Страховими ризиками визнаються втрата (загибель) або пошкодження застрахованого майна виключно в результаті прямого та/або опосередкованого впливу ракет, безпілотних літальних апаратів будь-яких типів та/або їх уламків, літальних боєприпасів, засобів протиповітряної оборони, засобів протиракетної оборони.	
Об'єкт страхування	
Будівлі та споруди з оздобленням та комунікаціями, цілісні майнові комплекси, а також обладнання, оргтехніка, ТМЦ.	
Строк дії договору	
Договір страхування укладається на період, що не перевищує 12 місяців.	
Розмір страхової суми (ліміту відповідальності)	
20 000 000 грн	100 000 000 грн
Франшиза	
Мінімальний розмір франшизи: 100 000 грн	
Розмір страхової премії / страхового тарифу	
1% – 15%	
Порядок та строки сплати страхової премії	
Страхова премія за договором сплачується в повному обсязі під час укладення договору страхування	Страхова премія за договором сплачується в повному обсязі під час укладення договору страхування або частинами згідно з графіком сплати, зазначеним в договорі страхування.

Порядок здійснення та розрахунку розміру страхових виплат

Збитки визначаються:

- у разі загибелі (знищення) застрахованого майна – у розмірі дійсної вартості застрахованого майна, визначеної шляхом експертної оцінки на дату настання страхового випадку, за вирахуванням вартості наявних залишків, придатних для подальшого використання.

- у разі пошкодження (часткової руйнації) застрахованого майна – у розмірі витрат на відновлення, необхідних для відновлення застрахованого майна до стану, у якому воно перебувало безпосередньо перед настанням страхового випадку.

2. «Страховання майна від поіменованих ризиків» представлена програмою «Страховання майна підприємств та підприємців»:

Страхові ризики

Страховими ризиками визнаються втрата (загибель) або пошкодження застрахованого майна внаслідок: пожежі, вибуху, удару блискавки, стихійних лих, падіння пілотованих літальних об'єктів або їхніх частин, дії води, стороннього впливу, задимлення, протиправних дій третіх осіб, розбиття шибок і інших подібних споруджень.

Строк дії договору

Договір страхування укладається на строк до 12 місяців включно, якщо інше не передбачено конкретним договором страхування.

Розмір страхової суми (ліміту відповідальності)

Страхова сума встановлюється в межах дійсної (страхової) вартості об'єкта страхування. Дійсною вартістю вважається вартість майна в місці його перебування на момент (у день) укладення договору страхування або настання страхового випадку, визначена відповідно до умов договору страхування.

Франшиза

За договором встановлюється *безумовна* франшиза, тобто страховик вираховує франшизу під час страхової виплати за кожним страховим випадком. Конкретний розмір франшизи зазначається в договорі страхування за згодою сторін.

Розмір страхової премії / страхового тарифу

0,01% – 10%

Збитки за договором страхування

Збитки визначаються:

- у разі загибелі (знищення, втрати) застрахованого майна – у розмірі дійсної вартості застрахованого майна, визначеної шляхом експертної оцінки на дату настання страхового випадку, за вирахуванням вартості наявних залишків, придатних для подальшого використання.

- у разі пошкодження (часткової руйнації) застрахованого майна – у розмірі витрат на відновлення, необхідних для відновлення застрахованого майна до

стану, у якому воно знаходилося безпосередньо перед настанням страхового випадку.

3. «Страховання майна від усіх ризиків». Страховий продукт представлений програмою страхування «Страховання майна підприємств та підприємців від усіх ризиків та збитків від перерви у господарській діяльності»:

<i>Страховання майна</i>	<i>Страховання збитків від перерви у господарській діяльності</i>
<i>Страхові ризики</i>	
<p>Страховими ризиками визнаються втрата (загибель) або пошкодження застрахованого майна внаслідок будь-якого випадкового і непередбачуваного зовнішнього фізичного впливу на застраховане майно (крім винятків, визначених в договорі страхування), який стався протягом строку дії договору на визначеній в договорі території страхування.</p> <p>Окремі договори страхування можуть передбачати такі страхові ризики: втрату (загибель) або пошкодження застрахованого майна внаслідок пожежі, вибуху, удару блискавки, стихійних лих, падіння пілотованих літальних об'єктів або їхніх частин, дії води, стороннього впливу, задимлення, протиправних дій третіх осіб, розбиття шибок і інших подібних споруджень.</p>	<p>Страховим випадком є перерва в господарській діяльності Страхувальника, що відбулася внаслідок заподіяння збитку застрахованому згідно з договором страхування майну внаслідок настання будь-якого зі страхових ризиків, що застосовуються для застрахованого майна (майновий збиток). Водночас мають виконуватися такі умови:</p> <ul style="list-style-type: none"> - майновий збиток було завдано застрахованому майну, необхідному для здійснення господарської діяльності; - в результаті перерви в господарській діяльності Страхувальник недоотримав очікуваний прибуток або поніс додаткові витрати щодо запобігання або зменшення розміру можливих збитків від перерви в господарській діяльності і це є прямим наслідком втрати (пошкодження) застрахованого майна; - період перерви в господарській діяльності перевищив часову франшизу, встановлену в договорі страхування.
<i>Строк дії договору</i>	
Договір страхування укладається на строк до 12 місяців включно.	
<i>Розмір страхової суми (ліміту відповідальності)</i>	
Страхова сума встановлюється в межах дійсної (страхової) вартості об'єкта страхування. Дійсною	Основними даними для визначення страхової суми та розрахунку страхового відшкодування є фактичні

<p>вартістю вважається вартість майна в місці його перебування на момент (у день) укладення договору страхування або настання страхового випадку, визначена відповідно до умов договору страхування.</p>	<p>звітні дані за 12 місяців попереднього періоду, а також заплановані підприємством доходи та витрати майбутнього періоду (як правило, року). Страхова сума складається з прибутку, який планує отримати підприємство за максимальний період відшкодування, та постійних витрат, і вона не може перевищувати страхову суму за секцією страхування майна. За бажання, Страхувальник може страхувати лише свої постійні витрати на підставі отриманих зі звітних документів даних. Для підприємств, які ведуть діяльність на кількох територіях, страхова сума, коефіцієнт відшкодування, товарообіг, прибуток та постійні витрати зазначаються для кожної території відповідно до договору страхування.</p>
<i>Франшиза</i>	
<p>За договором встановлюється безумовна франшиза, тобто страховик вираховує франшизу під час страхової виплати за кожним страховим випадком. Конкретний розмір франшизи зазначається в договорі страхування за згодою сторін.</p>	<p>Франшиза може виражатися як у грошовому еквіваленті (безумовна франшиза), так і в календарних днях. Як правило, вона встановлюється в кількості календарних днів (період перерви діяльності підприємства Страхувальника, втрачений прибуток та постійні витрати, за який не відшкодовуються за договором страхування). Рекомендована мінімальна кількість днів – не менше ніж 5. За деякими видами виробництва, особливо на дуже великих підприємствах, франшиза може становити до 30 днів.</p>
<i>Розмір страхової премії / страхового тарифу</i>	
0,01% – 10%	0,01% – 3%
<i>Порядок здійснення та розрахунку розміру страхових виплат</i>	
<p>Розмір збитку визначається Страховиком або уповноваженою ним особою через проведення експертної оцінки (дослідження) або складання розрахунку (кошторису, калькуляції) збитків.</p>	<p>Розмір страхового відшкодування розраховується за формулою: <i>Страхова Відшкодування = (То - Тф) * Кв</i>, де:</p>

Збитки визначаються:

- у разі загибелі (знищення, втрати) застрахованого майна - у розмірі дійсної вартості застрахованого майна, визначеної шляхом експертної оцінки на дату настання страхового випадку, за вирахуванням вартості наявних залишків, придатних для подальшого використання.

- у разі пошкодження (часткової руйнації) застрахованого майна - у розмірі витрат на відновлення, необхідних для відновлення застрахованого майна до стану, у якому воно знаходилося безпосередньо перед настанням страхового випадку.

Розмір страхового відшкодування дорівнює розміру (сумі) заподіяних внаслідок страхового випадку матеріальних збитків, за вирахуванням встановленої договором франшизи та сум, отриманих Страхувальником (Вигодонабувачем) у відшкодування збитків від інших осіб.

До суми страхового відшкодування, можуть включатися додаткові витрати Страхувальника, пов'язані з настанням страхового випадку, якщо їх відшкодування передбачено умовами договору.

Якщо на момент настання страхового випадку виявиться, що страхова сума щодо страхування майна становить певну частку дійсної вартості застрахованого майна (тобто страхова сума менша за дійсну вартість застрахованого майна), Страхувальник має право відшкодувати таку саму частку від визначених збитків (пропорційна система відповідальності).

В будь-якому разі розмір страхового відшкодування не може перевищувати відповідну страхову

То – сума товарообігу, очікуваного за період відшкодування, за умови відсутності страхового випадку, що розраховується за формулою:

$$To = Tm * \left(\frac{\text{Період відшкодування (днів)}}{\text{Максимальний період відшкодування (днів)}} \right);$$

Tф – сума фактичного товарообігу, отриманого за Період відшкодування;

Кв – коефіцієнт відшкодування, визначений в договорі страхування;

Tм – заявлена величина товарообігу за максимальний період відшкодування згідно з договором страхування.

Розмір страхового відшкодування визначається Страхувальником тільки після закінчення періоду відшкодування, який закінчується днем, коли пошкоджене / втрачене внаслідок настання страхового випадку застраховане майно є відновленим, налагодженим або заміненним, але в будь-якому випадку не пізніше дня завершення максимального періоду відшкодування.

Розрахований таким чином розмір відшкодування не може перевищувати розмір страхової суми, зазначений в договорі. Якщо Страхувальник не вжив заходів щодо якомога швидшого відновлення господарської діяльності, а також заходів, зазначених в плані відновлення, за умови своєчасного виконання Страхувальником своїх зобов'язань за цим Договором, це дає Страхувальнику право зменшити період відшкодування.

Період відшкодування в такому випадку визначається експертним шляхом, з розрахунку якомога найшвидшого відновлення господарської діяльності в найбільш доцільний спосіб.

суму, встановлену за об'єктами страхування згідно за договором.	Після виплати страхового відшкодування страхова сума зменшується на суму виплаченого страхового відшкодування. Наступні виплати страхового відшкодування проводяться з урахуванням зменшення страхової суми.
---	--

4. «Страхування майна та відповідальності «ARX БІЗНЕС»

<i>Страхування майна</i>	<i>Страхування цивільної відповідальності</i>
<i>Страхові ризики</i>	
Страховими ризиками визнаються втрата (загибель) або пошкодження застрахованого майна внаслідок: пожежі, вибуху, удару блискавки, стихійних лих, падіння пілотованих літальних об'єктів або їхніх частин, дії води, стороннього впливу, задимлення, протиправних дій третіх осіб.	Страховим ризиком (випадком) є визнаний судом або самим Страхувальником (за попереднього погодження зі Страховиком) факт настання відповідальності Страхувальника за шкоду, завдану життю, здоров'ю та/або майну третіх осіб внаслідок володіння, користування або розпорядження застрахованим майном, яка виникла внаслідок пожежі (в т. ч. задимлення), вибуху, дії води.
<i>Строк дії договору страхування</i>	
Договір страхування укладається на строк 12 місяців включно.	
<i>Розмір страхової суми (ліміту відповідальності)</i>	
мінімальна страхова сума – 250 000 грн, максимальна страхова сума – 5 000 000 грн	мінімальний ліміт відповідальності – 25 000 грн, максимальний ліміт відповідальності – 200 000 грн
<i>Франшиза</i>	
Застосовується безумовна франшиза. Мінімальний розмір франшизи – 1250 грн Максимальний розмір франшизи – 25 000 грн	Безумовна франшиза по страхуванню цивільної відповідальності застосовується тільки за збитками, завданими майну третіх осіб. Мінімальний розмір франшизи – 1000 грн Максимальний розмір франшизи – 2 500 грн
<i>Розмір страхової премії / страхового тарифу</i>	
0,18 % – 0,3 %	0,3 %
<i>Порядок та строки сплати страхової премії</i>	
Страхова премія сплачується одним платежем на рахунок Страховика в термін не пізніше дати початку дії договору страхування.	

Визначення розміру збитків

<p>Розмір збитку визначається Страховиком або уповноваженою ним особою через проведення експертної оцінки (дослідження) або складання розрахунку (кошторису, калькуляції) збитків.</p> <p>Збитки визначаються:</p> <ul style="list-style-type: none">- у разі загибелі (знищення, втрати) застрахованого майна- у розмірі дійсної вартості застрахованого майна, визначеної шляхом експертної оцінки на дату настання страхового випадку, за вирахуванням вартості наявних залишків, придатних для подальшого використання.- у разі пошкодження (часткової руйнації) застрахованого майна - у розмірі витрат на відновлення, необхідних для відновлення застрахованого майна до стану, у якому воно знаходилося безпосередньо перед настанням страхового випадку. <p>Розмір страхового відшкодування дорівнює розміру (сумі) заподіяних внаслідок страхового випадку матеріальних збитків, за вирахуванням встановленої договором франшизи та сум, отриманих Страхувальником (Вигодонабувачем) у відшкодування збитків від інших осіб.</p> <p>До суми страхового відшкодування, можуть включатися додаткові витрати Страхувальника, пов'язані з настанням страхового випадку, якщо їх відшкодування передбачено умовами договору.</p>	<p>У разі звернення третьої особи з позовом в судові органи розмір збитку / шкоди визначається на підставі рішення суду, яке набрало законної сили. За відсутності суперечок між третьою особою та Страхувальником розмір збитку / шкоди визначається за погодженням зі Страховиком за допомогою укладення угоди про врегулювання вимог (мирової угоди). При цьому розрахунок розміру збитку / шкоди має проводитись за цінами, які діяли в тому місці, де збитки були завдані на момент настання страхового випадку. На вимогу Страхувальника або третьої особи розрахунок розміру збитків / шкоди може бути виконано незалежними експертами.</p> <p>Сума страхового відшкодування дорівнює розміру збитків / шкоди за вирахуванням встановленої договором франшизи, сум, отриманих Страхувальником від третіх осіб, винних за рішенням суду в завданні збитків / шкоди, якщо таке рішення було прийнято до моменту виплати страхового відшкодування. Під час визначення розміру страхового відшкодування у разі настання відповідальності Страхувальника за завдання шкоди життю та здоров'ю третіх осіб франшиза не вираховується.</p>
---	---

Ознайомлення з програмами страхування майна юридичних осіб, які пропонує страхова компанія, враховують сучасні та актуальні потреби страхувальників.

2.3. Робота страхової компанії в галузі страхування майна фізичних осіб

АТ «СК «АРКС» здійснює страхування майна, що належить фізичним особам на правах власності, а також заставного, орендованого майна, майна в лізингу на випадок його втрати або пошкодження внаслідок наступних ризиків:

- вогонь (пожежа, вибух, удар блискавки, падіння на застраховане майно пілотованих літальних об'єктів, їх частин чи вантажу, який вони перевозять);
- стихійні явища (буря, вихор, ураган, шторм, град, зливові дощі, тиск снігового шару, паводок, землетрус, гірські обвали і схід лавин, інші стихійні явища);
- вплив рідини (вплив рідини водопровідних, каналізаційних і опалювальних систем, внаслідок їх розриву або переповнювання, в тому числі із сусідніх приміщень, що не належать страхувальнику);
- протиправні дії третіх осіб (крадіжка, пограбування, розбій, умисне знищення або пошкодження майна, включаючи підпал);
- наїзд транспортного засобу на застраховане майно.

На страхування не приймаються:

- нерухомість, яка є об'єктом застави;
- споруди, дані про які не зафіксовані в генеральному плані, експлікації до генерального плану, технічному паспорті на нерухомість;
- нерухомість, яка використовується в комерційних цілях в якості офісного, виробничого, торговельного, складського приміщення, сауни, готелю, майстерні тощо;
- квартири з вбудованими банями/саунами;
- об'єкти незавершеного будівництва та об'єкти, що будуються або реконструюються;
- нерухомість, конструктивні елементи та інженерні системи якої знаходяться в аварійному стані згідно з висновками відповідних органів, а також майно, що в них перебуває;

- майно, яке знаходиться в зоні, що перебуває під загрозою обвалу, оповзню, повені або іншого стихійного лиха, а також у зоні військових дій та/або конфліктів чи прирівняних до них, – з моменту офіційного підтвердження наявності такої загрози, якщо таке підтвердження було зроблено до укладення договору страхування;

- рухоме майно, яке знаходиться поза застрахованим приміщенням (на прилеглій території);

- будівлі та приміщення, які підлягають зносу (в т. ч. багатоповерхові будинки);

- споруди (декоративні елементи), які виготовлені з кольорових металів за ризиком «Протиправні дії третіх осіб»;

- об'єкти, що мають сліди регулярного збитку (страхового випадку);

- технічні носії інформації комп'ютерних та аналогічних систем (перфокарти, магнітні стрічки, касети, диски, дискети, магнітні диски тощо), а також інформація, що міститься в них;

- продукти харчування, спиртні напої і тютюнові вироби;

- готівка в будь-якій валюті, цінні папери (акції, облігації, сертифікати, векселі тощо);

- посвідчення, свідоцтва, ощадні і чекові книжки, кредитні картки, рукописи, плани, креслення, акти, бухгалтерські і ділові книги, картотеки та інші офіційні або приватні документи;

- ювелірні вироби, дорогоцінне каміння і метали в природному або обробленому вигляді, у злитках, напівфабрикатах або готових виробах, твори мистецтва, унікальні й антикварні речі, предмети релігійного культу, парфумерія, інформація в будь-якому вигляді, слайди, фотознімки, філателістичні колекції, майно, що являє собою історичну та культурну цінність;

- тварини, сільськогосподарські культури, декоративні рослини;

- вибухонебезпечні речовини;

- майно без зазначення в договорі території страхування;

- домашнє майно в індивідуальному житловому будинку із сезонним проживанням за ризиком «Протиправні дії третіх осіб». Сезонне проживання – проживання мешканців в оселі менше ніж 200 днів на рік;

- індивідуальні житлові будинки, розміщені на території окремих адміністративних районів України.

Страховик не відшкодовує шкоду:

- спричинену життю чи здоров'ю осіб, що проживають разом зі Страхувальником чи є його близькими родичами, або допущені до користування застрахованим майном (які в момент спричинення шкоди знаходилися на території страхування);

- завдану майну третіх осіб, якщо страхувальник має майновий інтерес до пошкодженого майна.

Страхове покриття за ризиком «Втрата (загибель) або пошкодження застрахованого майна внаслідок прямого та/або опосередкованого впливу ракет, безпілотних літальних апаратів будь-яких типів та/або їхніх уламків, літальних боєприпасів, засобів протиповітряної оборони, засобів протиракетної оборони» надається у разі погодження страховиком фотографій об'єкта страхування, які були зроблені страхувальником або уповноваженим співробітником страховика та надані страховику в день укладення договору страхування або додаткової угоди до договору, але до моменту підписання цих документів. За відсутності погодження страховиком таких фотографій, страхове покриття за зазначеним ризиком не надається.

Для фізичних осіб компанія «СК «АРКС» пропонує ряд актуальних страхових програм:

1. Комплексне страхування майна та відповідальності «Все включено».
2. Страхування квартири та дому.
3. Страхування майна від воєнних ризиків.
4. Страхування майна, переданого в заставу/іпотеку.

Крім того, для фізичних осіб страхова компанія пропонує страхувати автомобілі та свою відповідальність в програмах Автоцивілка, Зелена картка «Автоконсьєрж» та КАСКО.

1. Комплексне страхування майна та відповідальності «Все включено» включає стандартний страховий продукт «Страхування майна та відповідальності, пов'язаної з експлуатацією майна «Все включено»

<i>Страхування майна</i>	<i>Страхування цивільної відповідальності</i>
<i>Об'єкт страхування</i>	
<p>Об'єктом страхування є майно на праві володіння, користування і розпорядження та/або можливі збитки чи витрати. Для цього продукту майном є: конструкції нерухомості квартир, індивідуальних житлових будинків з невід'ємними комунікаціями та зовнішнім оздобленням; внутрішнє оздоблення квартир та індивідуальних житлових будинків; домашнє майно; конструкції нерухомості з невід'ємними комунікаціями, зовнішнім і внутрішнім оздобленням господарських будівель (капітальних споруд, дані про які зафіксовані в генеральному плані, експлікації до генерального плану, технічному паспорті на нерухомість).</p>	<p>Об'єктом страхування є відповідальність за заподіяну шкоду особі або її майну. Для цього продукту об'єктом є відповідальність Страхувальника за заподіяну ним шкоду життю, здоров'ю та/або майну третіх осіб внаслідок володіння (користування або розпорядження) застрахованим майном.</p>
<i>Страхові ризики</i>	
<p>Страховими ризиками визнаються втрата (загибель) або пошкодження застрахованого майна внаслідок: пожежі, вибуху, удару блискавки, стихійних лих, падіння пілотованих літальних об'єктів або їхніх частин, дії води, стороннього впливу, задимлення, протиправних дій третіх осіб, розбиття шибок і інших подібних споруджень, інших випадкових, раптових та непередбачуваних подій зовнішнього фізичного впливу, якщо такі події не є винятками зі страхових випадків згідно з умовами договору страхування. Окрім зазначених ризиків, договором страхування може бути передбачено додатковий</p>	<p>Страховим ризиком (випадком) є визнаний судом або самим Страхувальником (за попереднього погодження зі Страховиком) факт настання відповідальності Страхувальника за шкоду, завдану життю, здоров'ю та/або майну третіх осіб внаслідок володіння, користування або розпорядження застрахованим майном, яка виникла внаслідок пожежі (в т. ч. задимлення), вибуху, дії води.</p>

страховий ризик: «Втрата (загибель) або пошкодження застрахованого майна внаслідок прямого та/або опосередкованого впливу ракет, безпілотних літальних апаратів будь-яких типів та/або їхніх уламків, літальних боєприпасів, засобів протиповітряної оборони, засобів протиракетної оборони».	
<i>Територія та строк дії договору страхування</i>	
Територія дії договору страхування - адреса фактичного місця розташування індивідуального житлового будинку або квартири, що є об'єктом страхування. Договір страхування укладається на строк від 6 до 12 місяців (на вибір Страхувальника).	
<i>Розмір страхової суми (ліміту відповідальності)</i>	
Страхова сума встановлюється в межах дійсної (страхової) вартості об'єкта страхування. Дійсною вартістю вважається вартість майна в місці його перебування на момент (у день) укладення договору страхування або настання страхового випадку, визначена відповідно до умов договору страхування. За страховим ризиком «Втрата (загибель) або пошкодження застрахованого майна внаслідок прямого та/або опосередкованого впливу ракет, безпілотних літальних апаратів будь-яких типів та/або їхніх уламків, літальних боєприпасів, засобів протиповітряної оборони, засобів протиракетної оборони» встановлюється ліміт відповідальності, який дорівнює 25 % від загальної страхової суми, встановленої для застрахованого майна згідно з договором, але не більше ніж 1 000 000 грн.	Страхова сума обирається Страхувальником з-поміж таких варіантів: 5 000 грн, 10 000 грн, 25 000 грн, 50 000 грн, 75 000 грн, 100 000 грн, 200 000 грн, 300 000 грн, 500 000 грн, 1 000 000 грн, 2 000 000 грн, 3 000 000 грн.
<i>Франшиза</i>	
Встановлюється безумовна франшиза у відсотках від загальної страхової суми по групі майна. Розмір франшизи обирається	Безумовна франшиза застосовується тільки за збитками, завданими майну третіх осіб. Франшиза встановлюється в абсолютному значенні залежно від обраного

Страховальником з діапазону варіантів 0,1 – 5 %.	Страховальником варіанту страхової суми по страхуванню відповідальності.
<i>Розмір страхової премії / страхового тарифу</i>	
0,02 % – 0,75 %	0,031 % – 4,5 %
<i>Порядок та строки сплати страхової премії</i>	
Страхова премія сплачується одним платежем або частинами (на вибір Страховальника) на поточний рахунок чи до каси Страховика в термін не пізніше дати початку дії договору страхування.	

2. Програми страхування квартири та дому включають страхування майна та відповідальності, пов'язаної з експлуатацією майна.

<i>Страховання майна</i>	<i>Страховання цивільної відповідальності</i>
<p>Об'єктом страхування є майно на праві володіння, користування і розпорядження та/або можливі збитки чи витрати. Для цього продукту майном є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - квартири та приватні житлові будинки (конструкції з невід'ємними комунікаціями та зовнішнім оздобленням); - внутрішнє оздоблення; - домашнє (рухоме) майно. 	<p>Об'єктом страхування є відповідальність за заподіяну шкоду особі або її майну. Для цього продукту об'єктом є відповідальність Страховальника за заподіяну ним шкоду життю, здоров'ю та/або майну третіх осіб внаслідок володіння (користування або розпорядження) застрахованим майном.</p> <p>Страховий продукт представлений програмами страхування з різним страховим покриттям та умовами, за якими може бути укладено договір страхування:</p> <p>«ARX Квартира»; «ARX Будинок»; «ARX Житло».</p>
<i>Страхові ризики</i>	
<p>Страховими ризиками є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за програмами «ARX Квартира», «ARX Будинок» - пожежа, вибух, удар блискавки, стихійні лиха, падіння пілотованих літальних об'єктів або їхніх частин, дія води, сторонній вплив, задимлення, протиправні дії третіх осіб; - за програмою «ARX Житло» – пожежа, стихійні лиха, дія води. 	<p>Страховим ризиком (випадком) є визнаний судом або самим Страховальником (за попереднього погодження зі Страховиком) факт настання відповідальності Страховальника за шкоду, завдану життю, здоров'ю та/або майну третіх осіб внаслідок володіння, користування або розпорядження застрахованим майном, яка виникла внаслідок настання подій, зазначених в договорі страхування:</p>

	- за програмами «ARX Квартира», «ARX Житло» – пожежа, вибух, дія води; - за програмою «ARX Будинок» – страхування цивільної відповідальності не передбачено.
<i>Строк дії договору</i>	
Договір страхування укладається на строк від 1 до 12 місяців.	
<i>Розмір страхової суми (ліміту відповідальності)</i>	
Страхова сума обирається Страхувальником з-поміж доступних для вибору варіантів, запропонованих Страховиком: мінімальна страхова сума – 60 000 грн, максимальна страхова сума – 2 000 000 грн.	Встановлюється ліміт відповідальності залежно від обраного Страхувальником варіанту страхової суми по майну: мінімальний ліміт відповідальності – 17 000 грн, максимальний ліміт відповідальності – 400 000 грн.
<i>Франшиза</i>	
Розмір франшизи в окремих програмах страхування встановлюється залежно від обраного Страхувальником варіанту страхової суми. Деякі програми передбачають вибір розміру франшизи Страхувальником з доступних для вибору варіантів. Мінімальна безумовна франшиза – 0 грн. Максимальна безумовна франшиза – 10 000 грн. Безумовна франшиза по страхуванню цивільної відповідальності застосовується тільки за збитками, завданими майну третіх осіб.	
<i>Розмір страхової премії / страхового тарифу</i>	
0,045 % – 2,0 %	
Страхова премія за договором дорівнює добутку страхової суми та страхового тарифу.	
<i>Порядок та строки сплати страхової премії</i>	
Страхова премія сплачується одним платежем в повному розмірі і в термін не пізніше дати початку дії договору страхування.	

3. Страхування майна від воєнних ризиків пропонує програма «Залізний купол» (покриття воєнних ризиків):

<i>Об'єкт страхування</i>
Об'єктом страхування є майно на праві володіння, користування і розпорядження та/або можливі збитки чи витрати. Для цього продукту майном є: конструкції приватних житлових будинків та господарських будівель (капітальних споруд, дані про які зафіксовані в генеральному плані, експлікації до генерального плану, технічному паспорті на нерухомість) з невід'ємними комунікаціями, зовнішнім та внутрішнім оздобленням.
<i>Страхові ризики</i>

Страховими ризиками визнаються втрата (загибель) або пошкодження застрахованого майна виключно в результаті прямого та/або опосередкованого впливу ракет, безпілотних літальних апаратів будь-яких типів та/або їх уламків, літальних боєприпасів, засобів протиповітряної оборони, засобів протиракетної оборони.
<i>Територія та строк дії договору страхування</i>
Територія дії договору страхування – адреса фактичного місця розташування приватного житлового будинку та господарських будівель. Договір страхування укладається на період, що не перевищує 12 місяців.
<i>Розмір страхової суми (ліміту відповідальності)</i>
Максимальний ліміт відповідальності за збитком становить 20 000 000 грн.
<i>Франшиза</i>
Безумовна франшиза: 50 000 грн – 20 000 000 грн
<i>Розмір страхової премії / страхового тарифу</i>
0,05 % – 10 % Страхова премія за договором дорівнює добутку страхової суми та страхового тарифу.

4. Страхування майна, переданого в заставу/іпотеку включає стандартний страховий продукт «Страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування»:

<i>Об'єкт страхування</i>
Об'єктом страхування є майно на праві володіння, користування і розпорядження та/або можливі збитки чи витрати. Для цього продукту майном є нерухоме майно (нерухомість), яка є предметом застави для забезпечення кредиту, що видається банком.
<i>Страхові ризики</i>
Страховими ризиками визнаються втрата (загибель) або пошкодження застрахованого майна внаслідок: - стихійного лиха; - пожежі; - вибуху; - пошкодження димом; - проведення робіт, пов'язаних з будівництвом/реконструкцією об'єктів нерухомості, розміщених поряд із застрахованим майном, або сусідніх приміщень, які не належать Страхувальнику; - падіння пілотованих літальних об'єктів, їх частин, вантажу та багажу, що ними перевозяться, а також розливання палива; - зіткнення із застрахованим майном або наїзд на це майно технічних засобів, що рухаються під керуванням чи без керування людини та використовують для пересування будь-який вид енергії; - аварій у системах тепло-, водо-, газопостачання, в електричних мережах, виробничі аварії (включаючи викиди перегрітих мас, розповсюдження хвилі токсичних газів і парів, витікання агресивних речовин);

<p>- падіння стовпів, щогл освітлення, інших конструкцій, за винятком тих випадків, що виникли внаслідок їх неправильної установки або монтажу;</p> <p>- протиправних дій третіх осіб: хуліганство, крадіжка, грабіж, розбій, умисне знищення або пошкодження майна (включаючи вандалізм, підпал, підрив), за винятком зазначених дій, що сталися під час громадянської війни, військових та/або бойових дій, народного хвилювання, страйку або внаслідок терористичного акту;</p> <p>- впливу води та/або інших рідин у разі виникнення аварії (включаючи пошкодження, розрив, замерзання) систем водопостачання, каналізації, опалювальних систем і систем пожежогасіння та/або проникнення води та/або інших рідин із сусідніх приміщень, що сталися внаслідок:</p> <ul style="list-style-type: none"> • розриву або замерзання систем водопостачання, каналізації, водяного та парового опалення, включаючи водопостачальні крани, гідрометри, опалювальні батареї, парові котли, бойлерні, обладнання водяного та парового опалення, системи пожежогасіння; • раптового пошкодження, розриву або замерзання безпосередньо з'єднаних із системами водопостачання, каналізації, водяного та парового опалення кранів, вентилів, баків, ванн, радіаторів, опалювальних котлів, бойлерів. <p>Умовами конкретного договору страхування можуть бути передбачені інші страхові ризики.</p>
<i>Територія та строк дії договору страхування</i>
<p>Територія дії договору страхування – адреса фактичного місця розташування нерухомого майна, що є об'єктом страхування.</p> <p>Договір страхування може бути укладений:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. На строк до 12 місяців або 12 місяців; 2. На строк дії кредитного договору.
<i>Розмір страхової суми (ліміту відповідальності)</i>
<p>Страхова сума встановлюється в розмірі вартості об'єкта нерухомості згідно з договором застави.</p>
<i>Франшиза</i>
<p>За договором встановлюється безумовна франшиза, тобто Страховик вираховує розмір франшизи під час страхової виплати за кожним страховим випадком.</p> <p style="text-align: center;">Мінімальний розмір безумовної франшизи – 0 %.</p> <p style="text-align: center;">Максимальний розмір безумовної франшизи – 10 %.</p>
<i>Розмір страхової премії / страхового тарифу</i>
0,01 % – 5,0 %

Страховальник зобов'язаний: своєчасно в повному обсязі сплачувати страхові платежі; під час укладення договору та надалі протягом 2 робочих днів з дня укладення будь-якого іншого договору страхування щодо об'єкта страхування письмово повідомити про такі чинні договори; утримувати майно

у справному стані, користуватися ним відповідно до правил безпеки і експлуатації тощо.

Висновки до розділу 2

АТ «Страхова компанія «АРКС» є лідером страхового ринку України, за багаторічний досвід здобула багато перших місць в рейтингах агентств, надає послуги з добровільного та обов'язкового видів страхування та спеціалізується на 13 класах (видах) страхування. Також функціонує страхова компанія «АРКС ЛАЙФ», яка надає послуги зі страхування життя. Проведений аналіз господарської діяльності компанії дає підстави зробити висновки, що цей учасник страхового ринку впевнено веде бізнес, нарощуючи всі фінансові показники.

Програми, які пропонує АТ «СК «АРКС», з майнового страхування для юридичних осіб враховують обставини сьогодення в країні, в тому числі покриває майнові збитки на території України під час війни. Стандартні страхові продукти враховують покриття збитків, завданих господарському майну, а також збитки від перерви у господарській діяльності. Страхують і відповідальність підприємців перед третіми особами за пошкодження майна.

Застрахувати майно фізичним особам страхова компанія пропонує в різних варіантах. Застрахувати можна квартиру й будинок і все майно, що знаходиться у них. Застрахувати також можна свою відповідальність перед третіми особами за пошкодження майна. Обов'язковому страхуванню підлягає предмет іпотеки (нерухоме майно), страхова програма враховує якісні умови страхування.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ МАЙНА В УКРАЇНІ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

3.1. Зарубіжний досвід майнового страхування та можливості його застосування в Україні

За даними аналітиків, світовий ринок страхування майна за останні 20 років суттєво покращився та наростив потужну фінансову подушку. Цьому сприяють інновації, які забезпечують більш швидкий та ширший доступ до отримання страхових послуг. На світовому ринку залишаються більш потужні та великі страховики (перестраховики), які здатні запропонувати альтернативні рішення у страхуванні з огляду на більш ризикований світ.

Виходячи з потреб ринку набуває актуальності досі не популярний в Україні вид страхової події: страхування від воєнних ризиків. У ряді провідних країн, таких як США, Велика Британія, Франція та Німеччина, страхування від воєнних і терористичних загроз набуло значного поширення, особливо на тлі зростання частоти терористичних інцидентів у 1990-х роках [3]. В умовах воєнного стану дієва система страхування здатна стати важливим інструментом підтримки економічної стабільності країни. Особливий інтерес для України становить досвід країн, які перебувають у стані війни або стикаються з постійними зростаючими ризиками військових конфліктів, зокрема Південної Кореї та Ізраїлю. Так, згідно даних Корейського Інституту Розвитку Страхування та Страхової Асоціації Ізраїлю у цих країнах страхування від воєнних ризиків забезпечує захист власності та бізнесу від можливих військових дій та включає компенсацію збитків, спричинених військовими діями, такими як руйнування або пограбування [14; 15].

В Польщі страхувати майно потрібно обов'язково при іпотечному кредитуванні (це вимога банків). Банк хоче бути впевненим, що у разі

пошкодження майна його вартість буде захищено. У таких випадках страховий поліс стає частиною кредитного договору, поліс оформлюється на суму, яка відповідає залишковій вартості кредиту та зазвичай банки вимагають покриття ризиків, пов'язаних із природними катастрофами. Також у деяких випадках в умовах найму, орендар зобов'язується оформлювати страховку як засіб захисту від можливих збитків. Наприклад, якщо орендар пошкодить майно або виникнуть форс-мажорні ситуації [45]. Якщо нерухомість купується за власні кошти без іпотечного кредиту, власник сам вирішує, чи оформлювати страхування. У такому разі поліс є добровільним, але його наявність може стати важливим інструментом фінансового захисту.

В Італії страхувати своє житло не вимагається законом, і мало хто з італійців купує страховку для свого житла; близько половини з тих, хто має страховку, роблять це лише тому, що цього вимагає їхній банк для отримання іпотечного кредиту. Офіційні ОСББ з адміністратором, як правило, мають страховку для всього будинку, а також на випадок пошкодження частин, що перебувають у спільному користуванні (за деталями звертаються до адміністратора). У разі стихійного лиха (наприклад, велика повінь або землетрус) уряд може компенсувати збитки, але виплати можуть зайняти дуже багато часу.

Центральний банк Угорщини у 2020 році в національну страхову систему зі страхування майна впровадив систему сертифікованого споживчого страхування житла. Причиною тому став високий попит на кредит на купівлю житла. Система Minositett Fogyasztobarat Otthonbiztositas (MFO) складається зі стандартизованих полісів страхування житла, що охоплюють всі 15 основних ризиків, характерних для даного типу продукту (наприклад, пожежа, шторм, удар блискавки), і клієнти мають можливість додати додаткове покриття, яке відповідає їх потребам. Поліси MFO мають повну цифрову підтримку (у більшості випадків клієнти можуть взаємодіяти зі страховою компанією виключно через інтернет, від отримання первісної пропозиції до моменту врегулювання претензії).

У США понад 80% житла купується на виплату. Одна з умов кредитування – страхування придбаного майна. Тому страховка житла тут займає друге місце за розміром страхових премій після автомобільного страхування для водіїв транспортних засобів. У США використовується вісім видів полісів, але найпоширеніший варіант – home insurance. Він забезпечує відшкодування збитку нерухомого майна, нанесеного за будь-яких обставин. Також страховка покриває побутову техніку, предмети побуту та інше майно, що перебуває в межах застрахованого об'єкта. Крім житлових об'єктів home insurance за бажанням власника може поширюється на окремо стоячі споруди і зелені насадження. У США передбачені окремі умови страхування для орендованих приміщень і будівель, що використовуються для роботи – Small Business Insurance і страхові тарифи за цим такими програмами інші [47].

Американські страхові компанії широко впроваджують інновації різного роду, зокрема і в страхуванні майна. Страховики розробляють велику кількість мобільних додатків, які дають змогу значно спростити процедуру страхування майна, страхуючи його з мобільного телефону, не виходячи з дому. Прикладом таких мобільних додатків є Cover, CoverPocket (персональний страховий консультант), Insurify (інтернет) страхування автомобілів). Причому такі послуги стають доступними не лише для фізичних осіб, але і для підприємств. Страхова компанія Next Insurance розробила стартап, який дозволяє малому бізнесу купляти, оновлювати та управляти страховими полісами через спеціальний веб-сайт. Компанія пропонує такі послуги у 50-ти штатах США.

Практично всі сім'ї у Німеччині мають поліс hausratversicherung. Економічно обґрунтована страховка дозволяє застрахувати і житло, і внутрішню побутову техніку як єдине ціле. Hausratversicherung відшкодовує підтвержені документально збитки в повному розмірі, але не перевищуючи встановлену в договорі суму. Страхова компанія покриває збитки від крадіжки, вандалізму, природних катаклізмів, затоплення, пожежі [47].

Всі діючі в Німеччині національні й іноземні страхові компанії підлягають обов'язковому державному нагляду з боку Федерального відомства нагляду за діяльністю страхових компаній. Всі іноземні страхові компанії, які

мають намір здійснювати діяльність зі страхування в Німеччині, повинні пройти процедуру ліцензування. Однак слід зазначити, що споживачі страхових послуг не виявляють великої довіри до іноземних компаній та орієнтовані, головним чином, на підтримку національних страховиків. Тому проникнення на страховий ринок за допомогою нових каналів продажу є доволі проблематичним.

В Іспанії люди купують страховку Seguro de Hogar. Базовий пакет страхування житла поширюється на такі випадки як пожежа і задимлення, затоплення, крадіжка і вандалізм, природні катаклізми. Також у страховку можна внести додаткові опції, наприклад, страхування цивільної відповідальності. У такому випадку страхова покриває збитки, нанесені третім особам, з боку мешканців будинку або квартири. Якщо ви здаєте житло (мова йде про довгострокову оренду), можна придбати поліс Seguro de Impegno de Alquiler – страхування від несплати орендної плати [47].

В Нідерландах майнове страхування носить майже обов'язковий характер. Страхувати своє житло законом не вимагається, але, як і в більшості країн, страхувати майно, яке береться в іпотеку є обов'язковим. Це дозволяє уникнути фінансових труднощів у разі серйозних пошкоджень. Поліс покриває витрати, пов'язані з пошкодженням житла від пожежі, затоплення, бурі, блискавки тощо. Також у захист включають господарські споруди – гараж, сарай, садовий будинок та обладнання, пов'язане з будинком – наприклад, сонячні панелі. Застрахувати можна окремо будинок – усе, що закріплено: дах, труби, фундамент, вікна або застрахувати майно – усе, що можна перенести: меблі, техніка, телевізор, посуд (у разі пошкодження або крадіжки).

За законодавством Франції придбана нерухомість (житлова або комерційна) підлягає обов'язковому страхуванню. Комплекс страхових гарантій поширюється на сам об'єкт (будинок, квартира) і все, що всередині, в тому числі ремонт. Страховий поліс покриває збитки, пов'язані із затопленням, пожежею, стихійними лихами. Якщо житло розташоване недалеко від моря, страхова включає в поліс ризики, пов'язані з повінню [47]. У Франції навіть діє Закон про страхування майна від наслідків стихійних лих, який передбачає, що

держава повинна відпрацьовувати спеціальні «плани ризику», в яких будь-яка територія відноситься до тієї чи іншої зони небезпеки за схильності до тих чи інших стихійних лих.

У Великобританії страхування майна не відноситься до обов'язкового, але більшість людей звертаються в страхові компанії через його доступність. Основний об'єкт страхування у Великобританії – нерухомість і оздоблення, рідше – побутову техніку. Вартість річного поліса тут залежить від регіону. За цим же критерієм в поліс включають ті чи інші страхові ризики [47].

Говорячи про розвиненість ринку страхування, звернемо увагу, що з 26,7 млн домогосподарств Великобританії поліс автострахування мають 21,1 млн, а поліс страхування нерухомості – 17 млн. Щорічно британець витрачає в середньому 200 фунтів стерлінгів на страхування нерухомості і 700 фунтів стерлінгів на страхування автомобілів. До найпоширеніших видів ризиків, від яких страхуються домогосподарства відносяться: погодні умови – 25%, затоплення – 21%, вогонь – 13%, крадіжки – 13%, випадкове пошкодження – 10%.

Страховий ринок України, як і всю економічну систему не можна критично порівнювати з іншими країнами. Виконувати свої функції та розвиватись заважають страховому ринку України невисокий рівень платоспроможного попиту на страхові послуги, враховуючи те, що у населення та бізнесу змістились пріоритети в умовах воєнного стану. Крім того, наявність недобросовісних страховиків та відсутність дієвих економічних стимулів розвитку страхової діяльності не сприяють повноцінному розвитку.

Також, перспективи розвитку в Україні страхування майна вимагають суттєвих змін у системі підготовки та кадрового забезпечення учасників страхового ринку, зокрема щодо збільшення кількості професіоналів, які працюють на страховому ринку, та залучення кваліфікованих працівників чи практичних консультантів з-за кордону.

Українському страховому ринку необхідно всебічно сприяти залученню іноземного капіталу. Як інвестиційного так і для посилення фінансової

впевненості національних страховиків у перестрахованні. Крім того, співпраця з іноземними страховиками дозволить розширити спектр покриття ризиків.

Використання сучасних інформаційних технологій у страхуванні значно посилить розвиток страхового бізнесу. Страхові процедури стануть більш зручними як для страховика, так і для страхувальника, адже витрати на оформлення чи проведення операції стануть мінімальними в порівнянні з фізичним продажем. Тому доказ поширений тренд InshurTech – це застосування ІТ-інновацій (ШІ, Big Data, мобільні додатки) у страховому секторі для модернізації процесів, від створення продуктів до їх продажу та обслуговування, що робить ринок ефективнішим, прозорішим і клієнтоорієнтованим, допомагаючи як страховим компаніям, так і клієнтам, особливо під час війни, коли цифрові рішення стають критично важливими.

3.2. Перспективи розвитку майнового страхування в Україні у реалізації Цілей сталого розвитку

Останнім часом окремі страхові компанії в Україні почали пропонувати варіанти страхування майна від військових ризиків, однак цей вид страхування ще не набув широкого поширення через специфічність і масштабність пов'язаних ризиків. Усвідомлюючи потребу в більш доступному страхуванні воєнних ризиків, Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Національний банк України (НБУ) у рамках меморандуму про економічну та фінансову політику передбачено розробку моделі обов'язкового та добровільного страхування для таких ризиків [6]. З цією метою НБУ оголосив про поетапне впровадження комплексної системи страхування воєнно-політичних ризиків, яка буде реалізована у два етапи: першим етапом є запуск моделі для швидкого старту страхування, що передбачає створення фонду на основі рекомендацій USAID; на другому етапі планується створення національної системи страхування воєнно-політичних ризиків – Воєнного страхового пулу України, що

забезпечить централізоване перестраховання ризиків і формування фонду для майбутніх виплат [19].

Також не менш важливим кроком у розвитку страхування майна в Україні стало пропозиція законопроекту Міністерства економіки та Національного банку у 2024 році про впровадження обов'язкового страхування заставного майна та об'єктів житлового будівництва. Згідно якого обов'язковому страхуванню підлягатиме майно, передане в заставу та споруди житлового будівництва. Але загальний список об'єктів поки не наводять. Загальнодержавна система фінансуватиметься коштом обов'язкових страхових платежів і фінансової допомоги донорів. Основна мета законопроекту – створити єдину базу даних для захисту новобудов від воєнних ризиків, спричинених війною, та залучити на ринок міжнародних перестраховиків.

Для цього планують створити Державну агенцію зі страхування, яка буде визначати спільну політику оцінки та прийняття ризиків для учасників системи, розробляти стандартизовані продукти, визначати централізовані підходи до ціноутворення.

Тобто сьогодні для розвитку сфери страхування, зокрема майнового дуже важливим є активна підтримка держави яка стимулюватиме страхувальників впевненіше страхувати своє майно. До того ж заохочуючи до страхування майна, держава може залучити значні інвестиції для своєї економіки. У часи екологічно налаштованого бізнесу в рамках забезпечення сталого розвитку, світові та національні регулятори всебічно спонукають відповідати загальноприйнятим Цілям сталого розвитку. Тому страхова сфера стає тим інструментом за допомогою якого відбувається їх реалізація.

Через зміну клімату вплив таких подій, як сильні повені, шторми, посухи чи хвилі спеки, продовжують впливати на людей та їхні засоби до існування. Серйозність та частота таких подій продовжуватимуть зростати, що призведе до безпрецедентних економічних втрат та збільшить ймовірність того, що зростаюча кількість людей не буде належним чином захищена від таких ризиків [35].

Страховики відіграють вирішальну роль не лише у боротьбі з наслідками зміни клімату, підвищуючи стійкість людей та бізнесу завдяки своєму страховому покриттю, стимулюючи адаптацію до зміни клімату та надаючи консультації органам влади щодо управління ризиками та їх запобігання, певною мірою через державно-приватні партнерства, але й сприяють обмеженню зміни клімату. Дійсно, як одна з найбільших груп інституційних інвесторів, страховики допомагають фінансувати перехід до вуглецево-нейтральної, ресурсоефективної та більш сталої економіки.

Зі страхуванням	Без страхування
<p>Зелений перехід до «нульових» викидів</p> <p>Страховики можуть сприяти переходу до нульових викидів, надаючи страхове покриття для проектів відновлюваної енергетики та роблячи значні інвестиції в такі проекти.</p>	<p>Відсутність стійкості після події</p> <p>Збитки, пов'язані з кліматичними катастрофами, лягають виключно на постраждалих, що потенційно призводить до фінансової кризи для багатьох та перешкоджає зусиллям з відновлення.</p>
<p>Покриття та захист після події</p> <p>Страхування забезпечує швидке відновлення після кліматичних подій, забезпечуючи своєчасну компенсацію збитків. Це допомагає постраждалим громадам швидше відбудуватися та відновлюватися, мінімізуючи довгострокові соціально-економічні наслідки екстремальних погодних явищ.</p>	<p>Підвищений ризик дезадаптації</p> <p>Без спільного обміну страховиками своїм досвідом та знаннями в управлінні ризиками існує вищий ризик того, що державні органи або приватний сектор ініціюють проекти або будують інфраструктуру, не призначену для подолання змін клімату, що збільшує ризик дезадаптації.</p>
<p>Адаптація</p> <p>Страхові компанії часто співпрацюють з урядами та громадами для розробки комплексних планів адаптації до зміни клімату та забезпечення стійкості. Ці ініціативи включають оцінку вразливостей, визначення пріоритетних дій та впровадження заходів для захисту життя, майна та критично важливої інфраструктури від кліматичних небезпек.</p>	<p>Брак інвестицій у проекти зеленого переходу</p> <p>За оцінками Європейського агентства з охорони навколишнього середовища, Європейська зелена угода вимагатиме інвестицій у розмірі близько 520 млрд євро на рік до 2030 року. Без приватних інвестицій, зокрема від ключових інституційних інвесторів, таких як страховики, зелений перехід не буде досягнуто.</p>

<p><i>Зміна поведінки</i> <i>Консультації, ціноутворення на страхування та умови покриття можуть впливати на індивідуальну та корпоративну поведінку щодо більш стійких до зміни клімату практик. Наприклад, знижки на страхові внески можуть надаватися власникам нерухомості, які впроваджують заходи щодо пом'якшення наслідків повеней, тоді як стягнення вищих страхових внесків за будівлі в районах високого ризику є стимулом не будувати в таких районах.</i></p>	<p><i>Зусилля щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до них будуть серйозно ускладнені, а витрати та наслідки катастроф, пов'язаних зі зміною клімату, непропорційно ляжуть на окремих осіб та суспільство в цілому.</i></p>
---	---

Цифровізація є рушійною силою суспільного прогресу в Європі, змінюючи способи функціонування економіки, надання державних послуг та впровадження ініціатив щодо сталого розвитку. Водночас, цифровізація пов'язана з важливими викликами з точки зору конфіденційності даних, кібербезпеки та соціальної інклюзивності, а також з викликами щодо створення регуляторного середовища, що сприяє інноваціям та рівним умовам гри, з одного боку, та захисту прав споживачів, з іншого. Крім того, очікується, що на цифрову трансформацію все більше впливатимуть виклики, пов'язані з екологічною стійкістю та дефіцитом ресурсів, що вимагатиме переходу до більш ефективних та сталих практик у цифрових інфраструктурах та ланцюгах постачання.

Страховики сприяють цифровій трансформації, перш за все, допомагаючи підвищити стійкість до зростаючих та еволюційних кіберризиків. Окрім забезпечення власної цифрової операційної стійкості, страховики все частіше пропонують рішення для кіберстрахування, які зосереджені на профілактиці, управлінні ризиками та підтримці після подій. По-друге, завдяки впровадженню цифрових рішень страховики підвищують ефективність, покращують взаємодію зі споживачами та сприяють фінансовій інклюзії. Нарешті, використання даних страховиками, яке є невід'ємною частиною їхньої бізнес-моделі, є основоположним для аналізу ризиків, їх зменшення та

запобігання, а отже, для пропонування послуг та продуктів, які споживачі потребують та очікують. Таким чином, використання даних та технологій страховиками має вирішальне значення для підвищення страховості ризиків. Воно також є ключовим для виявлення та запобігання шахрайству.

<i>Зі страхуванням</i>	<i>Без страхування</i>
<p>(Кібер)стійкість</p> <p>Страхування забезпечує фінансову стійкість бізнесу перед обличчям неочікуваних збоїв, таких як кібератаки, стихійні лиха або перебої в ланцюжку поставок. Страховики можуть допомогти бізнесу відновитися після таких подій, які в іншому випадку призвели б до значних фінансових втрат та операційних збоїв. Таким чином, страхування сприяє стабільності та безперервності зусиль цифрової трансформації.</p>	<p>Збої та ризики для бізнесу</p> <p>Страхування відіграє вирішальну роль у зменшенні ризиків, пов'язаних з цифровою трансформацією. Без страхового покриття бізнес зіткнеться з підвищеним фінансовим ризиком, пов'язаним з потенційними кіберзагрозами, витоками даних та іншими цифровими ризиками. Це може стримувати компанії від впровадження інноваційних технологій через страх фінансових втрат.</p>
<p>Фінансова інклюзія</p> <p>Завдяки цифровим каналам страховики розширюють доступ людей до страхових продуктів та пенсійних заощаджень, тим самим розширюючи можливості людей отримати захист і зрештою підвищуючи стійкість вразливих груп.</p>	<p>Брак інновацій</p> <p>Страхування забезпечує страховку для бізнесу, дозволяючи йому йти на прораховані ризики та інвестувати в інновації. Без страхового захисту компанії можуть вагатися у своєму підході до цифрової трансформації та у розподілі ресурсів на нові технології чи підприємства через уявні фінансові ризики, пов'язані з цим. Це може загальмувати інновації.</p>
<p>Безпека дорожнього руху та сталий розвиток</p> <p>Завдяки доступу до даних, телематиці та пристроям Інтернету речей страховики можуть пропонувати точніші ціни на основі фактичного використання та поведінки водія, сприяючи таким чином безпечнішій поведінці та потенційно знижуючи страхові внески для клієнтів з низьким рівнем ризику. З екологічної точки зору, у сфері автомобільного</p>	<p>Без страхування бізнес зіткнеться з більшою невизначеністю, фінансовими ризиками та небажанням використовувати цифрові технології.</p>

транспорту політика «плати, скільки їдеш» або «плати, як їдеш» має потенціал заохотити людей їздити менше, і таким чином, щоб їхній стиль водіння зводив викиди до мінімуму.	
--	--

Таким чином, розглянувши основні світові тенденції у реалізації Цілей сталого розвитку в галузі страхування, можемо зробити висновки, що напрямок страхування майна на пряму залежить від змін клімату. І якщо нещодавно багато країн ще не несли відповідальність перед своїми громадянами за пошкодження або знищення майна від стихійних явищ, то сьогодні ситуація змінюється. В тому числі і в Україні. Наслідки війни швидко змінюють устрій життя країни і кожного громадянина і страхування майна стає не лише гострою потребою для безпосереднього захисту активів, а й виступає важливим важелем підтримки інвестиційного клімату, оскільки гарантує компенсацію збитків у разі настання форс-мажорних обставин, забезпечуючи безперервність діяльності підприємств та полегшує доступ до кредитування, оскільки іпотечне кредитування вже ставить вимогу страхувати таке житло як додаткову гарантію повернення кредиту.

Надзвичайно актуальним в епоху цифровізації стає захист всього кіберпростору. Страхова галузь не є виключенням. Захистити свій бізнес і свою відповідальність перед клієнтами вимагає бути готовим до кібератак. Завдяки цифровізації розширюються технологічні канали доступу страхувальників до страхових продуктів та пенсійних заощаджень, тим самим розширюючи можливості людей отримати захист і зрештою підвищуючи стійкість вразливих груп.

Автоматизація ключових бізнес-процесів страхової компанії за рахунок впровадження цифрових технологій можна значно скоротити витрати, пов'язані з обробкою клієнтських запитів, адмініструванням договорів, контролем ризиків та звітністю. Використання CRM-систем, чат-ботів, машинного навчання та хмарних обчислень дає змогу підвищити ефективність внутрішніх процесів, зменшити людський фактор і прискорити прийняття

рішень. У підсумку це дозволяє оптимізувати витрати на зарплату, оренду офісних приміщень, зменшити потребу у великій кількості персоналу та зосередитись на ключових аспектах розвитку. Таким чином, цифровізація відкриває нові горизонти для підвищення конкурентоспроможності українського страхового ринку, роблячи його більш клієнтоорієнтованим, прозорим і економічно ефективним [7; 22].

Варто звернути увагу на те, що такий сервіс українського походження, як *hotline.finance* залишається першопроходцем у сфері цифровізації вітчизняного страхового ринку. Його фахівці першими запустили функціонування мобільного застосунку, що дозволяє зручно зберігати та використовувати поліси прямо у смартфоні. Функціоналом даного сервісу пропонується можливість порівнювати та оформлювати в онлайн договори з додаткового й обов'язкового страхування, включаючи автоцивілку, «Зелену картку», каско, медичного страхування для виїзду за кордон, ризикового страхування самих водіїв при ДТП та майнового страхування [8].

Висновки до розділу 3

Страхування є ключовим інструментом сталого розвитку, оскільки воно забезпечує фінансову стійкість населення та бізнесу та дає впевненість у подальшому житті та підприємництві. Це стимулює інвестиції, формує страхові резерви та спонукає населення та бізнес до превентивних заходів.

За кордоном давно в страховій сфері реалізуються цілі сталого розвитку. Україна впевнено також йде цим шляхом. Страхування взагалі активно сприяє сталим цілям розвитку. Перш за все надає впевненості інвесторам та підприємцям, гарантуючи відшкодування збитків від катастроф (стихійні лиха, пожежі), що підтримує безперервність бізнесу, а населенню дає впевненість у фінансовій подушці при втраті майна та інших цінностей. По-друге, страхування підтримує принцип соціальності – захистити не тільки майно, а й життя, здоров'я. По-третє, страхові фонди стають важливим джерелом фінансування для економіки та інфраструктури. По-четверте, лояльні та

адаптовані до потреб страхувальників страхові програми спонукають не відкладати «бути захищеним», а проведення профілактичних заходів має на меті зацікавити споживачів у зниженні ризиків, що відповідає цілям сталого розвитку. По-п'яте, інтеграція українського страхового ринку у світовий сприяє його розвитку та впровадженню інновацій.

Таким чином, страхування не просто відшкодовує збитки, а є невід'ємним елементом фінансової системи, що підтримує соціальний добробут та економічне зростання в довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами аналізу ринку страхування майна в Україні та визначення перспектив його розвитку можна зробити наступні висновки:

1. Страхування майна є однією з галузей страхування, яке дозволяє фізичним та юридичним особам захистити свої майнові інтереси щодо володінням, користуванням та розпорядженням майном, що не суперечать законодавству України у разі настання непередбачуваних подій, які несуть за собою збитки. Об'єктом страхування виступає квартира або будинок, оздоблення, техніка, сільськогосподарська продукція, тварини, вантаж та майнова відповідальність. Страхування майна покриває ризик втрати (знищення), недостачі або пошкодження певного майна та ризик збитків у підприємницькій діяльності. Особливістю майнового страхування є короткостроковість страхування – термін дії полісу коливається від кількох днів до року.

2. Загальні умови та правила страхування майна в Україні регулюються відповідним національним та міжнародним законодавством. При цьому страховик розробляє свої правила та умови страхування в залежності від страхового продукту. Загальні умови страхування майна надаються страхувальнику в паперовій або електронній формі. Для визначення страхової суми за полісом майнового страхування береться в розрахунок страхового тарифу дійсна вартість застрахованого майна. Правила страхування визначають обсяг відповідальності страхової компанії, умови відшкодування збитків, умови додаткового відшкодування, розмір франшизи, обов'язки сторін та обставини, за яких збитки не відшкодовуються тощо. Укладенню договору передують огляд майна, його оцінювання й визначення ризиковості, а також узгодження страхової суми та страхового тарифу.

3. Аналіз страхового ринку України, зокрема, частини з майнового страхування показав, що зменшення кількості страхових компаній на 145 од. у 2024 році в порівнянні з 2020 роком, призвели до зменшення обсягів валових страхових премій та валових страхових виплат з добровільних видів

страхування майна. Значно скоротились суми валових премій за страхуванням фінансових ризиків – на 63,1%, валові премії зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ – на 56,4%. Валові виплати зі страхування вантажів та багажу також зменшились на 161,9 млн грн, зі страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ зменшення відбулось на 71,6%. Особливо зменшились валові страхові виплати зі страхування сільськогосподарської продукції – на 94,1%.

4. Аналіз ринку страхування майна в Україні здійснювали на основі даних Приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «АРКС», яка є частиною міжнародної канадської страхової групи Fairfax Financial Holdings. Компанія пропонує своїм клієнтам страхові продукти за 12-ма класами страхування. Компанія є лідером на страховому ринку України про що свідчить розмір активів – 5 220 123 тис. грн у 2024 році (більше на 70% в порівнянні з 2020 роком). Також збільшення відбулось і власного капіталу протягом 2020-2024 років (у 2024 році, порівняно з 2020 роком зростання на 175%). Відповідно основні показники страхової діяльності компанії також мають тенденцію до зростання. Так, валові премії у 2024 році зросли на 60% в порівнянні з 2020 роком, а валові страхові виплати збільшились у 2024 році в порівнянні з 2020 роком на 67%. Аналіз фінансової звітності страхової компанії показав, що протягом аналізованого періоду діяльність була прибутковою. Збільшення показника чистого прибутку відбулось на 154 177 тис. грн у 2024 році в порівнянні з 2020 роком або на 51%.

5. АТ «СК «АРКС» пропонує широкий вибір страхових продуктів з майнового страхування для юридичних осіб, враховуючи наслідки війни. За програмами страхування відшкодовуються збитки у разі втрати (загибелі) або пошкодженні застрахованого майна виключно в результаті прямого та/або опосередкованого впливу ракет, безпілотних літальних апаратів будь-яких типів та/або їх уламків, літальних боєприпасів, засобів протиповітряної оборони, засобів протиракетної оборони. Об'єктами страхування є будівлі та споруди з оздобленням та комунікаціями, цілісні майнові комплекси, а також обладнання, оргтехніка, ТМЦ. Також існують програми, за якими можна

застрахувати свою відповідальність від пошкодження майна третіх осіб. Страхові тарифи коливаються від 0,01% до 15%. Договір страхування діє протягом 12 місяців.

6. Страхова компанія «АРКС» здійснює страхування майна, що належить фізичним особам на правах власності, а також заставного, орендованого майна, майна в лізингу на випадок його втрати або пошкодження внаслідок вогню, стихійних явищ, впливу рідини, протиправних дії третіх осіб та наїзд транспортного засобу на застраховане майно. Для фізичних осіб компанія «АРКС» пропонує ряд актуальних страхових програм:

- Комплексне страхування майна та відповідальності «Все включено».
- Страхування квартири та дому.
- Страхування майна від воєнних ризиків.
- Страхування майна, переданого в заставу/іпотеку.

Комплексне страхування майна та відповідальності «Все включено» та Страхування квартири та дому включають страхування майна та відповідальності, пов'язаної з експлуатацією майна. Об'єктом страхування є майно на праві володіння, користування і розпорядження та/або можливі збитки чи витрати.

7. Узагальнення зарубіжного досвіду майнового страхування дає підстави констатувати, що ринок майнового страхування України вже наближений до європейського. Адже, у провідних країнах світу, таких як Велика Британія, Франція та Німеччина, давно поширена практика страхування від воєнних і терористичних загроз. І в умовах, що склалися в нашій країні, виходячи з аналізу програм зі страхування майна досліджуваної страхової компанії – страхування майна від воєнних ризиків стає частиною нашого життя. Страхування майна може мати обов'язковий та добровільний характер. А спільним для інших країн та України є обов'язковість страхування житла, яке взяте в кредит.

8. Перспективи розвитку страхування майна в Україні обумовлюються низкою дій уряду щодо його вдосконалення, які враховують реалізацію принципів сталого розвитку. Планується впровадження комплексної системи

страхування воєнно-політичних ризиків (створення страхового фонду; створення Воєнного страхового пулу України). Також не менш важливим кроком у розвитку страхування майна в Україні стало пропозиція законопроекту Міністерства економіки та Національного банку у 2024 році про впровадження обов'язкового страхування заставного майна та об'єктів житлового будівництва. Згідно якого обов'язковому страхуванню підлягатиме майно, передане в заставу та споруди житлового будівництва. Загальнодержавна система фінансуватиметься коштом обов'язкових страхових платежів і фінансової допомоги донорів. Основна мета законопроекту – створити єдину базу даних для захисту новобудов від воєнних ризиків, спричинених війною, та залучити на ринок міжнародних перестраховиків. Для цього планують створити Державну агенцію зі страхування, яка буде визначати спільну політику оцінки та прийняття ризиків для учасників системи, розробляти стандартизовані продукти, визначати централізовані підходи до ціноутворення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабаш Л. В. Функціонування ринку страхування майна в Україні. *Review of transport economics and management*. 2020. Вип. 3(19). С. 177-188.
2. Бойко О. С. Зміст майнового страхування в Україні. *Бюлетень соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 3(2). С. 137–143.
3. Бровка С. Страхування в умовах воєнного стану: виклики та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024.
4. Брюховецька І.О. Класифікація страхування майна громадян. *Молодий вчений*. 2019. № 9(36). С. 19-22.
5. Бурбель Л. Шість головних викликів, з якими зустрівся страховий ринок упродовж шести місяців війни. *Interfax Ukraine*. 2022. URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html>.
6. Веб-портал Міністерства Фінансів України. Архів листів про наміри та Меморандум про економічну та фінансову політику. URL: https://mof.gov.ua/uk/memorandum_of_economic_financial_policies-677 (дата звернення 01.02.2026).
7. Головні технологічні тренди 2024 року, які вплинуть на ефективність компаній. URL: <https://forinsurer.com/news/23/11/24/43278> (дата звернення 8.01.2026).
8. Горбачова, О., & Петрова, А. (2025). Цифровізація страхового ринку України: основні проблеми та перспективи в умовах воєнного стану. *Сталий розвиток економіки*. 2025. 2 (53). С. 29-36. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-4>
9. Горбачов І. Майнове страхування в період воєнного стану в Україні. URL: <https://dspace.nau.edu.ua/bitstream/NAU/55131/1/13-14.pdf>
10. Длугопольський О. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 1. С. 118–126.
11. Дума В. В. Страхова діяльність в умовах російської агресії: правові підстави й практичні перспективи. *Scientific works of National Aviation University. Series: Law Journal «Air and Space Law»*. 2022. № 2(63). С. 160-166.

12. Житар М. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-24>
13. Журавка О. С., Бухтіарова А. Г., Пахненко О. М. Страхування : навчальний посібник. Суми : Сумський державний університет, 2020. 350 с.
14. Інформаційний портал Корейського Інституту Розвитку Страхування. URL: <https://www.kidi.or.kr/home/homeIndex.do> (дата звернення: 10.02.2026).
15. Інформаційний портал Страхової Асоціації Ізраїлю. URL: <http://www.igudbit.org.il/eng/> (дата звернення: 10.02.2026).
16. Ліга страхових організацій України. URL: <https://uainsur.com/statystyka/> (дата звернення 16.01.2026).
17. Марина А., Пеценко М. Страховий ринок України за умов війни. *Цифра економіки та економічна безпека*. 2023. № 5 (05). С. 44-51.
18. Наливайко Д. В. Оцінка ризику під час страхування майна. *Бізнес-навігатор*. 2017. Вип. 3(42). С.145-148.
19. Національний Банк України. Міністерство Фінансів України, Фонд гарантування вкладів, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку: Стратегія Розвитку Фінансового Сектору України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=5 (дата звернення: 01.02.2026).
20. Неджеря В. І. Ризики страхового шахрайства та методи боротьби з ними. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7742>
21. Офіційний сайт страхової компанії АТ «СК «АРКС». URL: <https://arx.com.ua/>
22. Панченко О., Садчикова І. Вплив цифрових технологій на розвиток страхового бізнесу. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. №4(36). С. 291-301.
23. Показники діяльності страхових компаній. Наглядова статистика. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>.

24. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 р. № 361-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 25. Ст. 171.

25. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 29. Ст. 238.

26. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 21.05.2024 р. № 3720-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2024. №№ 37, 38. Ст. 238.

27. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 року № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2571-20#Text>

28. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14.12.2021 р. № 1953-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2023. № 3-4. Ст. 10.

29. Положення про характеристики та класифікаційні ознаки класів страхування, особливості здійснення діяльності зі страхування та укладання договорів за класами страхування : Постанова Правління Національного банку України від 25.12.2023 р. № 182.

30. Рейтинг страхових компаній України за 12 місяців 2024 року. Страхові премії (валові). URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/24/12/1> (дата звернення 20.01.2026).

31. Ролінський О. В., Улянич Ю. В. Візуалізація даних та фінансова безпека на страховому ринку України. *Агросвіт*. 2021. № 16. С. 45–51.

32. Романовська Ю. А., Яковенко К. А. Аналіз ринку майнового страхування в Україні. *Економіка та суспільство*. 2017. № 13. С. 1207-1212.

33. Рудь І., Агарков Д. Напрями розвитку страхового ринку України в умовах війни. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. 2024. Vol. 3. С. 10-18.

34. Ситник Н., Михайлюк М. Загрози та ризики фінансової безпеки страхового ринку України в умовах війни. *Молодий вчений*. 2023. №5 (117). С. 169–173.

35. Страхування. Європа. Страхові питання. URL: <https://www.insuranceeurope.eu/publications/3221/insurance-matters/?inline=1> (дата звернення 06.02.2026).
36. Страхова діяльність : метод. реком. / уклад. : О. М. Гладчук, С. С. Кучерівська. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 80 с.
37. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення 21.01.2026).
38. Страхування майна – Україна. *Statista*. URL: <https://www.statista.com/outlook/fmo/insurances/non-life-insurances/property-insurance/ukraine> (дата звернення 9.01.2026).
39. Страховий ринок України: маємо унікальний досвід, яким готові ділитися з Європою. Ліга страхових організацій України. URL: <https://uainsur.com/strakhovyy-rynok-ukrainy-maiemo-unikalnyy-dosvid-iakym-hotovi-dilytysia-z-yevropoiui/> (дата звернення 12.01.2026).
40. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
41. Федорович І. Аналіз надання страхових послуг з майнових видів страхування. *Економічний аналіз*. 2024. Том 34. № 1. С. 191-201.
42. Фінансові звіти. Офіційний сайт страхової компанії АТ «СК «АРКС». URL: <https://arx.com.ua/publiczna-ta-finansova-informatsiya?tab=finansovi-zviti> (дата звернення 12.01.2026).
43. Хрущ Н. А. Фінанси страхових організацій : навч. посіб. / Н. А. Хрущ, К. Л. Ларіонова, Л. О. Матвійчук. Хмельницький : ХНУ, 2020. 274 с.
44. Цивільний Кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.
45. Чи є страхування нерухомості обов'язковим у Польщі? URL: <https://www.rentalinsilesia.pl/ua/blog/post/ubezpieczenie-nieruchomosci-w-polsce-co-warto-wiedziec> (дата звернення: 15.01.2026).

46. Чуницька І. І., Богріновцева Л. М. Особливості діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України в умовах воєнного стану. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 71. С. 251–258.

47. Як страхують майно за кордоном? URL: <https://hotline.finance.ua/articles/yak-strahuyut-mayno-za-kordonom> (дата звернення: 15.01.2026).